

Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs

Pētījuma ziņojums

Rīga, 2013.gads

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Pētījumu veica Akadēmiskās informācijas centrs 2013.gadā.

Pētījuma veikšanā un ziņojuma sagatavošanā iesaistītie eksperti:

Rihards Blese, Asnate Kažoka, Baiba Ramiņa, Līva Vikmane, Inguna Zariņa

Šis pētījuma ziņojums sagatavots ar Eiropas Komisijas projekta „European Qualifications Framework – National Coordination Point” (379015-LLP-1-2012-1-LV-KA1-EQF_NCP) atbalstu.

Paustais viedoklis uzliek saistības tikai autoram (autoriem), un tas nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīts par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju.

Satura rādītājs

Ievads	4
Pētījuma metodoloģija	6
Pētījuma galvenie rezultāti	8
Informācijas pieejamība	8
Zināšanas par mācīšanās rezultātiem	11
Šķēršļi mācīšanās rezultātu ieviešanai	12
Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības sistēmas līmenī	19
Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības saturs veidošanā valsts līmenī	21
Mācīšanās rezultātu nozīmība un lietojums izglītības iestāžu līmenī	23
Skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegumu novērtēšana	27
Iekšējā izglītības iestādes kvalitātes vērtēšana	30
Ārējā izglītības iestādes kvalitātes vērtēšana	31
Iepriekšējās izglītības atzīšana	32
Respondentu gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu lietošanu	33
Secinājumi	38
1. pielikums. Aptaujas anketa ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem	40
2. pielikums. Interviju rezultāti	47

Ievads

Mācīšanās rezultātus Eiropā aizvien biežāk izmanto kā pamatu profesiju un izglītības standartiem, izglītības saturam, vērtēšanas kritērijiem, izglītības kvalifikāciju un līmeņu aprakstiem nacionālajās kvalifikāciju ietvarstruktūrās. Visos šajos instrumentos mācīšanās rezultāti definēti dažādās detalizācijas pakāpēs un paredzēti atšķirīgiem nolūkiem, piemēram: noteikt, kādas spējas sagaidāmas no konkrēto izglītības kvalifikāciju ieguvušā cilvēka; mācīšanās procesa vadīšanai; novērtēšanas procesa vadīšanai¹.

Šī pētījuma ietvaros tika izmantota Eiropas Parlamenta un Padomes Ieteikumā par EKI mūžizglītībai (2008) iekļautā mācīšanās definīcija – apgalvojumi par to, ko skolēns/audzēknis/studenti zina, saprot un spēj veikt pēc mācību procesa pabeigšanas, un tie ir definēti zināšanu, prasmju un kompetenču izteiksmē.

Latvijas normatīvais regulējums zināmā mērā arī ietver mācīšanās rezultātus. Piemēram, no 1999. gada Izglītības likuma 1. pants definē izglītību kā „sistemizētu zināšanu un prasmju apguves un attieksmju veidošanas procesu un tā rezultātu”. Mācīšanās rezultātu izmantošanu mācību darbā nodrošina valsts izglītības un profesiju standarti, valsts eksāmenu sistēma, kā arī izglītības iestāžu un programmu licenzēšana un akreditācija.

Vispārējā izglītībā valsts vispārējās pamata² un vidējās³ izglītības standarts, kā arī mācību priekšmetu standarti nosaka izglītības programmu vai mācību priekšmetu galvenos mērķus un uzdevumus, obligāto saturu, mācību sasniegumu vērtēšanas pamatkritērijus un kārtību. Valsts izglītības standarti ietver arī nepieciešamās zināšanas un prasmes, kas skolēniem jāapgūst, lai iegūtu attiecīgi pamata vai vidējo izglītību. Izglītības iestādes izstrādā izglītības programmas, un skolotāji – mācību priekšmetu programmas saskaņā ar valsts izglītības standartiem un Valsts izglītības satura centra (VISC) metodiskiem ieteikumiem. Ja izglītības iestādes izveidotā izglītības programma neatbilst valsts izglītības standarta prasībām, to nav iespējams licenzēt un akreditēt, līdz ar to izglītības iestādei nav tiesības piešķirt valsts atzītus izglītību apliecinājošus dokumentus. Vispārējās pamata un vidējās izglītības programmu noslēgumā skolēni kārtoti valsts centralizētos eksāmenus, kuru saturs arī tiek veidots atbilstoši valsts izglītības standartiem.

Profesionālās izglītības saturu reglamentē valsts profesionālās izglītības standarti, profesijas standarti un profesionālās izglītības programmas:

- Valsts profesionālās izglītības standarti (valsts arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības standarti⁴) ietver izglītības programmu stratēģiskos mērķus, obligāto izglītības saturu, kā arī iegūtās izglītības vērtēšanas pamatprincipus un kārtību;
- Profesijas standarti nosaka profesijai atbilstošos profesionālās darbības pamatzdevumus un pienākumus, profesionālās kvalifikācijas pamatprasības, to

¹ Cedefop pētījuma „Mācīšanās rezultātos balstītas pieejas profesionālās izglītības programmām” (2010) rezultāti parāda, ka mācīšanās rezultātiem izglītības satura un mācību programmu līmenī ir divas galvenās funkcijas: regulējošā un didaktiskā. Regulējošās funkcijas ietvaros mācību saturs ir instruments, kas visā teritorijā piedāvātajai izglītībai nodrošina vienlīdz augstu standartu, līdz ar to mācīšanās rezultātiem jāsniedz stabils atbalsts mācību sasniegumu vērtēšanai. Didaktiskās funkcijas ietvaros mācību saturs piedāvā vadlīnijas mācību procesa organizēšanai, tāpat mācīšanās rezultātus var formulēt plaši, ietverot zināšanas, prasmes vai kompetences, kuras nav izmērāmas, tajos atspoguļotas vērtības un lomas, kurām skolēni/audzēkņi/studenti gatavojas mācību laikā.

² MK noteikumi Nr. 468 „Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem” (spēkā no 23.08.2014.)

³ MK noteikumi Nr. 281 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un izglītības programmu paraugiem” (spēkā no 6.06.2013.)

⁴ MK noteikumi Nr. 211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu (spēkā no 1.07.2000.)

izpildei nepieciešamās vispārējās un profesionālās zināšanas, prasmes, attieksmes un kompetences;

- Profesionālās izglītības programmas ietver profesionālās izglītības programmas uzdevumus, saturu un īstenošanas plānu, kā arī prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību.

Profesionālās izglītības iestādes izmanto valsts izglītības un profesiju standartus, kā arī VISC metodiskos ieteikumus, lai izstrādātu savas izglītības programmas. Ja izveidotās izglītības programmas neatbilst noteiktajām prasībām, tās nevar licenzēt un akreditēt. Audzēkņi/studenti parāda mācību laikā sasniegtos mācīšanās rezultātus valsts centralizētajos eksāmenos vispārējos mācību priekšmetos (profesionālās vidējās izglītības programmās) un profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, kuru saturs tiek izstrādāts saskaņā ar atbilstošiem profesiju standartiem.

Augstākās izglītības saturu nosaka studiju programmas, kuras tiek veidotas saskaņā ar attiecīgajiem valsts izglītības standartiem (valsts akadēmiskās izglītības standarts⁵, valsts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts⁶ un valsts otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts⁷) un profesiju standartiem (profesionālās augstākās izglītības programmas). Studiju programma ietver visas akadēmiskā grāda vai profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamās prasības; studiju programmas īstenošanas mērķi, saturu un noslēgumā plānotos studiju rezultātus, t.sk. studiju kursus, moduljus un to plānotos studiju rezultātus; prasības attiecībā uz iepriekšējo izglītību; studiju programmai atbilstošo studiju virzienu; obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļas apjomu; kritērijus studiju rezultātu sasniegšanai un novērtēšanai, kā arī pārbaudes formas un kārtību. Augstskolas pārskata īstenošanās studiju programmas, lai tajās ieviestu mācīšanās rezultātus un lai tās atbilstu licenzēšanas un akreditācijas prasībām.

Profesionālajā un augstākajā izglītībā ir izveidota sistēma, kā tiek veikta ārpus formālās izglītības apgūto zināšanas, prasmju un kompetenču novērtēšana un atzīšana⁸.

⁵ MK noteikumi Nr. 240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (spēkā no 16.05.2014.)

⁶ MK noteikumi Nr. 141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (spēkā no 5.04.2001.)

⁷ MK noteikumi Nr. 512 „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (spēkā no 12.09.2014.)

⁸ Lasīt vairāk: Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (2012). Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf.

Pētījuma metodoloģija

Šī pētījuma **mērķis** bija noskaidrot:

- Kādas ir izglītības iestāžu administrācijas un mācībspēku zināšanas un izpratne par mācīšanās rezultātiem;
- Kāds ir mācīšanās rezultātiem lietojums mācību/studiju procesā;
- Kādas ir pētījuma dalībnieku gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu.

Pētījuma laikā (2013. gada oktobris un novembris) bija plānots veikt 66 strukturētās intervijas ar mācību iestāžu pārstāvjiem visos Latvijas reģionos (skatīt 1. tabulu). Intervijas tika veiktas visu izglītības pakāpju un veidu mācību iestādēs, kuru piedāvātās izglītības kvalifikācijas ir iekļautas LKI. Katrā no izglītības iestādēm tika veiktas divas strukturētās intervijas – viena ar izglītības iestādes administrācijas pārstāvi un viena ar mācībspēku.

1 tabula. Plānoto interviju sadalījums pa izglītības iestādēm un reģioniem

Izglītības iestādes Rīgā	Izglītības iestādes reģionos	Kopā
Vispārējās izglītības iestādes		
<ul style="list-style-type: none"> • 2 vidusskolas • 1 krievu valodas plūsmas vidusskola 	<ul style="list-style-type: none"> • 6 pamatskolas • 3 vidusskolas • 1 sākumskola • 1 divplūsmu vakarskola • 1 krievu plūsmas pamatskola • 1 divplūsmu vidusskola 	16
Profesionālās izglītības iestādes		
<ul style="list-style-type: none"> • 1 vidusskola • 1 vidusskola (Kultūras ministrijas pakļautībā) • 1 vidusskola (darbojas koledžas ietvaros) 	<ul style="list-style-type: none"> • 5 vidusskolas/tehnikumi • 1 vidusskola (Kultūras ministrijas pakļautībā) • 1 vidusskola (darbojas koledžas ietvaros) 	10
Augstākās izglītības iestādes		
<ul style="list-style-type: none"> • 2 valsts dibinātas augstskolas • 2 privātpersonu dibinātas augstskolas • 1 valsts dibināta koledža • 1 privātpersonu dibināta koledža 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 valsts dibināta koledža • 1 valsts dibināta augstskola 	8

Katrā no trim grupām pētījumā iekļauto iestāžu skaits, veids un proporcija (Rīga – reģions) izvēlēta, atbilstoši izglītības iestāžu proporcionālajam sadalījumam pēc to skaita. Taču starp trim grupām (vispārējā, profesionālā un augstākā izglītība) šāda proporcija nav ievērota, jo ir pārāk ievērojamas izglītības iestāžu kopējā skaita atšķirības pa izglītības pakāpēm un veidiem.

Pētījuma laikā pavisam tika veiktas **54 intervijas**, no kurām:

- 23 intervijas notika 12 vispārējās izglītības iestādēs;
- 17 intervijas – 9 profesionālās izglītības iestādēs (t.sk. 2 koledžas, kuras īsteno pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas);
- 14 intervijas – 5 augstākās izglītības iestādēs un 2 koledžās.

34 intervijas tika veiktas izglītības iestādēs, kas atrodas **reģionos ārpus Rīgas**:

- 19 intervijas ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem;
- 11 intervijas ar profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem;

- 2 intervijas ar koledžas pārstāvjiem;
- 2 intervijas ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem.

20 intervijas tika veiktas izglītības iestādēs, kas atrodas **Rīgā**:

- 4 intervijas ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem;
- 6 intervijas ar profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem;
- 2 intervijas ar koledžas pārstāvjiem;
- 8 intervijas ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem.

Daļēji strukturētā intervija kā datu ieguves metode izvēlēta, jo tādā veidā var iegūt plašākas un precīzākas atbildes, kuras ir iespējams analizēt gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi. Intervija sastāvēja no četriem plašiem jautājumu lokiem, kuri ietvēra vairākus apakšpunktus. Intervijas ietvēra sekojošus galvenos jautājumus: ziņas par respondentiem; zināšanas par mācīšanās rezultātiem; mācīšanās rezultātu pielietojums izglītībā; kā arī respondentu gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu izmantošanu un informācijas ieguvu. Lai dati būtu salīdzināmi, anketas saturs visām izglītības iestādēm (neatkarīgi no izglītības veida un pakāpes) tika veidots vienādi, izņemot jautājumus, kuri attiecās tikai uz kādu konkrētu mērķu grupu, piemēram, jautājumi par valsts izglītības vai profesiju standartiem, Valsts izglītības satura centra veidotajiem pārbaudes darbiem, kā arī sadaļā par gaidām – jautājumi par mūžizglītību, iepriekšējās izglītības/pieredzes atzīšanu un sasaisti ar darba tirgu. Visus intervijas jautājumus (augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem) skatīt 6. pielikumā.

Tā kā izlase nav ļoti plaša, tad, kur tas iespējams, iegūtie kvantitatīvie dati tika skatīti vienotā visu izglītības pakāpju un veidu griezumā. Savukārt ieteikumi un kvalitatīvās analīzes rezultāti ir izdalīti gan pa atsevišķām izglītības pakāpēm un veidiem, gan arī veidoti vienoti ieteikumi un secinājumi par visu izglītības sistēmu kopumā.

Pētījuma galvenie rezultāti

Pētījumā pavisam piedalījās 54 respondenti, no kuriem 44 bija sievietes un 10 – vīrieši. Vairums respondentu bija vecumā no 36-55 gadiem (55,5%) vai 26-35 gadiem (25,9%). Kopumā tika intervēti 26 mācībspēki un 28 izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji.

Informācijas pieejamība

Šis interviju jautājumu loks ietvēra šādus jautājumus: informācijas par mācīšanās rezultātiem pieejamība; informācijas avoti; galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem (valstī un izglītības iestādē); zināšanu līmenis par mācīšanās rezultātiem (valstī un kolēģiem).

Interviju rezultāti par „**informācijas pieejamību par mācīšanās rezultātiem**”:

- 38,9% respondentu uzskata, ka pastāv „laba” informācijas pieejamība;
- 27,8% respondentu – „drīzāk laba” informācijas pieejamība;
- 25,9% respondentu – „viduvēja” informācijas pieejamība;
- 5,6% respondentu – „drīzāk slikta” informācijas pieejamība;
- 1,9% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti liecina, ka respondentiem ir atšķirīgi viedokļi pa izglītības pakāpēm un veidiem: vispārējās izglītības iestāžu darbinieki novērtēja informācijas pieejamību vispozitīvāk, bet augstskolu un koledžu pārstāvji šajā jautājumā bija kritiskāki.

Respondenti izteica vairākus ierosinājumus, kā pilnveidot informācijas pieejamību. Lai arī augstākās izglītības iestāžu darbinieki informācijas pieejamību novērtēja viskritiskāk, tomēr šie respondenti vairākkārt minēja, ka iegūst informāciju, pateicoties EKI nacionālā koordinācijas punkta un citu iestāžu organizētiem semināriem, internetā pieejamiem semināru materiāliem. Izvērtējot pētījuma rezultātus, jāsecina, ka līdzšinējie informatīvie semināri vairāk ir bijuši vērsti uz augstākās izglītības pārstāvjiem, taču informācijas pieejamība netiek vērtēta augstu, lai gan šai respondentu grupai ir bijusi iespēja iepazīties ar plašāku informāciju.

Augstākās izglītības iestāžu pārstāvji intervijās minēja arī ārvalstu pieredzi un informācijas avotus svešvalodās. Interviju rezultāti parāda, ka respondenti pārsvarā meklē informāciju ārvalstu avotos, līdz ar to būtu nepieciešams papildināt un popularizēt nacionālos informācijas avotus saistībā ar mācīšanās rezultātiem..

Pētījumā iekļautajās profesionālajās un vispārējās izglītības iestādēs mācīšanās rezultāti galvenokārt tika saistīti ar attiecīgo valsts izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un profesiju standartu (profesionālās izglītības iestādes). Šo dokumentu pieejamība izskaidro, kāpēc minētās respondentu grupas informācijas pieejamību novērtēja tik pozitīvi. Tomēr, kā norādīja respondenti, standarti ir diezgan smagnēji un apjomīgi, kā arī tajos iekļautos mācīšanās rezultātus izglītības iestādes interpretē atšķirīgi, kas rada šķēršļus vienotai sistēmas pieejai šim jautājumam. Interviju rezultāti parāda, ka izglītības iestādēs reti plānveidīgi tiek nodrošināta starppriekšmetu zināšanu, prasmju un kompetenču apguve, ja tās nav uzskaitītas kādā no standartiem. Informācija par sasniedzamo mācīšanās rezultātu uzskaitījumu viegli ir pieejama, tomēr grūtāk ir atrast informāciju par mācīšanās rezultātu jēdzienu un izprast to nozīmi izglītības sistēmā.

Var secināt, ka augstākās izglītības iestāžu pārstāvji ir labāk informēti par mācīšanās rezultātiem, bet, apzinoties šī jēdziena plašumu, saprot, ka informācija varētu būt pieejama vairāk. Profesionālās izglītības iestādes pēc darbības specifikas vairāk ir orientētas uz

darba tirgu un praktisku zināšanu, prasmju un kompetenču pielietojumu, kas veicina darbinieku izpratni par mācīšanās rezultātu pieeju, tomēr ne visas profesionālās skolas, īpaši reģionos, ir pietiekami iesaistītas informācijas apritē. Vispārējās izglītības iestādēs mācīšanās rezultāti bieži vien tika uztverti kā dažādu Ministru kabineta noteikumu ievērošana, nevis kā rīks, ar kuru palīdzību organizēt mācību darbu un veikt mācību sasniegumu novērtēšanu.

Pētījuma rezultāti parāda, ka vajadzības gadījumā ir iespējams atrast visu nepieciešamo informāciju, izmantojot interneta iespējas. Iegūtie interviju rezultāti par „**informācijas avotiem**” (varēja sniegt vairākas atbildes):

- 49 atbildes – internets;
- 42 atbildes – semināri;
- 35 atbildes – kolēģi;
- 22 atbildes – publikācijas;
- 18 atbildes – tieši sazinoties ar iestādi, kas strādā ar mācīšanās rezultātiem.

Respondentu atbildes par esošajiem un vēlamajiem informācijas avotiem pa izglītības iestāžu veidiem ir apkopotas 2. tabulā. Īpaši augstākās izglītības iestāžu pārstāvji minēja dažādu iestāžu tīmekļvietnes, semināru materiālus, kā arī *Twitter* vietnes kā vērtīgu informācijas avotu. Vispārējās izglītības iestāžu darbinieki intervijās norādīja, ka interneta avotiem ne vienmēr var uzticēties un ka trūkst zināšanu, kur meklēt vajadzīgo informāciju.

2. tabula. Esošie un vēlamie informācijas avoti par mācīšanās rezultātiem pa izglītības iestāžu veidiem (atbilžu skaits)

	Internetā	Publikācijās	Semināros	Tiešā kontaktā ar kompetento iestādi	No kolēģiem
Augstākās izglītības iestādes					
Esošie avoti	14	6	10	4	9
Vēlamie avoti	13	10	13	7	5
Profesionālās izglītības iestādes					
Esošie avoti	14	10	13	6	9
Vēlamie avoti	13	6	14	3	8
Vispārējās izglītības iestādes					
Esošie avoti	21	6	19	8	17
Vēlamie avoti	17	9	14	9	10
Kopā (esošie)	49	22	42	18	35
Kopā (vēlamie)	43	25	41	19	23

Labās prakses izziņošanai un pozitīvu pārmaiņu veikšanai ļoti nozīmīgi ir semināri un cita veida tieša informācijas apmaiņa. Intervētie augstākās izglītības iestāžu pārstāvji ne tikai piedalās, bet arī organizē dažādus seminārus un pieredzes apmaiņas; augstskolu darbinieki nereti ir eksperti darba grupās, kas strādā ar konkrētajiem jautājumiem valsts vai starptautiskā līmenī. Intervētie vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu darbinieki arī augstu novērtēja pieredzes apmaiņu semināros, tomēr ne vienmēr tie ir visiem pieejami. Sevišķi interviju rezultāti ar vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem reģionos liecina, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā ir mazinājusies informācijas un labās prakses apmaiņa starp mācītājspēkiem, t.i., aktīva saziņa starp izglītības darbiniekiem pārsvarā notiek novadu ietvaros, kas ietver mazāku skolu skaitu nekā laikā, kad šāda informācijas apmaiņa notika rajonu līmenī. Turklāt finansēšanas princips „nauda seko skolēnam” neveicina lielo un spēcīgo pilsētu izglītības iestāžu vēlmi

dalīties labajā praksē ar mazākām skolām, jo, līdz ar bērnu skaita samazināšanos, skolas savstarpēji konkurē, lai saglabātu stabilu skolēnu skaitu visās klašu grupās.

Interviju ar profesionālās izglītības iestāžu darbiniekiem rezultāti parāda, ka lielisks veids, kā iegūt jaunāko informāciju par mācīšanās rezultātiem, ir darba devēju atsauksmes, piedalīšanās profesiju standartu izveidē, kā arī centralizētajos profesionālās kvalifikācijas eksāmenos. Turklāt tas ir arī labs veids, kā veidot profesionālos kontaktus, lai uzzinātu par labo praksi arī turpmākajā darbā.

Intervijās norādītie „**vēlamie informācijas iegūšanas veidi**”, īpaši neatšķiras no esošiem informācijas avotiem:

- Kopā 43 atbildes – internets;
- Kopā 41 atbildes – semināri;
- Kopā 25 atbildes – publikācijas;
- Kopā 23 atbildes – kolēģi;
- Kopā 19 atbildes – tieši sazinoties ar iestādi, kas strādā ar mācīšanās rezultātiem.

Salīdzinot esošos informācijas veidus ar vēlamajiem (skatīt 2. tabulu), ir nedaudz pieaudzis pieprasījums pēc publikācijām, bet vajadzība dalīties informācijā ar kolēģiem – mazinājusies. Neatkarīgi no respondentu pārstāvētās izglītības pakāpes un veida, interviju rezultāti liecina, ka internets un semināri ir vēlamākie informācijas avoti. Vairums intervēto norādīja, ka ir svarīgi dalīties ar labo praksi un veiksmes stāstiem, tādējādi iedvesmojot un atbalstot pārmaiņas citās izglītības iestādēs. Turklāt šiem piemēriem ir jābūt pietiekami detalizētiem, lai vajadzības gadījumā varētu pārņemt kvalitatīvu labo praksi.

Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem norāda, ka informācijas izplatīšanai jāveic šādi pasākumi:

- Plašāk jāizmanto interneta rīki, sniedzot informāciju par mācīšanās rezultātiem;
- Atbildīgajām iestādēm jāapkopo aktuālākā informācija, piemēram, veidojot periodiskas ziņu lapas par attiecīgo tematu, lai izglītības iestādēm nav jāpatērē tik daudz laika, meklējot uzticamu jaunāko informāciju;
- Par mācīšanās rezultātiem un kvalifikāciju ietvarstruktūru kopumā jāinformē plašāka sabiedrība, izmantojot medijus;
- Galvenās aktualitātes jāprezentē augstskolu studiju/mācību prorektoriem.

Profesionālās un vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji izteica šādus ieteikumus informācijas apmaiņas uzlabošanai:

- Jārīko semināri un pieredzes apmaiņas braucieni, kā arī jāuzlabo to kvalitāte;
- Labā prakse jāaplūko klātienē, dodoties uz citām skolām; profesionālo skolu gadījumā, skolotājiem jānodrošina periodiska stažēšanās nozares uzņēmumos, lai nodrošinātu pilnīgāku izpratni par pārņemamo labo praksi;
- Mācīšanās rezultāti jāskaidro no didaktiskā viedokļa – vispirms mācīšanās rezultāti jāveido pa izglītības programmām, pēc tam – pa mācību priekšmetiem, lai nodrošinātu starppriekšmetu saikni;
- Lai saprastu, kādus mācīšanās rezultātus var sasniegt Latvijas jaunieši noteiktā vecumā, nepieciešams veidot diagnosticējošos darbus visiem skolēniem/audzēkņiem, jo pašlaik nav informācijas par jauniešu vidējo zināšanu līmeni, tāpēc nevar objektīvi izvērtēt, kāds līmenis atbilst augstiem vai zemiem sasniegumiem;
- Jānodrošina skaidra informācija, kur vērsties pēc padoma dažādu mācību priekšmetu skolotājiem, kas vēlas iegūt metodisko atbalstu mācīšanās rezultātu ieviešanai un izmantošanai mācību nodarbībās.

Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka augstākās izglītības iestāžu pārstāvji ir apmierināti ar līdzšinējo semināru kvalitāti, bet vēlas plašākas iespējas iepazīties ar dažādiem materiāliem internetā. Savukārt vispārējās un profesionālo izglītības iestādēs

aptaujātie norāda, ka nepieciešams pilnveidot semināru kvalitāti un izstrādāt papildus tīklošanās instrumentus, turklāt nodrošinot internetā vajadzīgo informāciju.

Zināšanas par mācīšanās rezultātiem

Interviju rezultāti liecina, ka vairums profesionālās un vispārējās izglītības iestāžu pārstāvju mācīšanās rezultātus interpretē kā vērtējumu, ko skolēni vai audzēkņi saņem mācību procesā. Sniedzot intervējamiem plašāku skaidrojumu par mācīšanās rezultātiem, parasti mācīšanās rezultāti tika saistīti ar pastāvošajiem izglītības un profesijas standartiem. Īpaši vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji valsts izglītības standartus uztvēra kā tiešu mācīšanās rezultātu atspoguļojumu. Šāda skatījuma dēļ, intervijās bieži izpalika plašāks skatījums uz mācīšanās rezultātu pieeju. Savukārt augstākās izglītības iestādēs respondenti pārsvarā uzreiz atpazīna mācīšanās rezultātu jēdzienu un atsaucās uz kādu semināru vai iekšējās kvalitātes pilnveides procesu, kurā augstākās izglītības iestāde tos pielieto vai plāno pielietot.

Interviju rezultāti par „**vispārējo zināšanu līmeni valstī par mācīšanās rezultātiem**” (skatīt 3. tabulu):

- 53,7% respondentu novērtēja sabiedrības zināšanas par mācīšanās rezultātiem kā „viduvējas”;
- 25,9% respondentu – „drīzāk zemas” zināšanas;
- 13,0% respondentu – „drīzāk augstas” zināšanas;
- 5,6% respondentu – „grūti pateikt”;
- 1,9% respondentu – „zemas” zināšanas;
- 0% respondentu – „augstas” zināšanas.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, pirmkārt, mācībspēki un sabiedrība kopumā bieži vien intuitīvi saprot mācīšanās rezultātu jēdzienu, tomēr reti definētu to tieši tādā veidā kā norādīts pētījumā, kā arī visticamāk viņi nespētu izskaidrot mācīšanās rezultātu iekļaušanos izglītības sistēmā. Otrkārt, mācīšanās rezultātu pieeja un tās nozīme jāskaidro skolēniem jau no pamatskolas, jo šobrīd jaunieši vairāk koncentrējas nevis uz mācību saturu, bet uz iznākumu – atzīmēm un diplomu, ko tie saņem.

3. tabula. Zināšanu līmenis par mācīšanās rezultātiem (%)

	Zems	Drīzāk zems	Viduvējs	Drīzāk augsts	Augsts	Grūti pateikt
Valsts līmenī (vispārējais zināšanu līmenis)	1,9	25,9	53,7	13,0	0,0	5,6
Kolēģu zināšanu līmenis attiecīgajā izglītības institūcijā	0,0	1,9	22,2	51,9	24,1	0,0

Interviju rezultāti par „**kolēģu zināšanu līmeni respondenta pārstāvētajā izglītības iestādē**” liecina, ka vērtējums ir augstāks nekā par sabiedrību kopumā (skatīt 3. tabulu):

- 51,9% respondentu novērtēja kolēģu zināšanas par mācīšanās rezultātiem kā „drīzāk augstas”;
- 24,1% respondentu – „augstas” kolēģu zināšanas;
- 22,2% respondentu – „viduvējas” kolēģu zināšanas;
- 1,9% respondentu – „drīzāk zemas” kolēģu zināšanas;
- 0% respondentu – „zemas” kolēģu zināšanas.

Pētījuma rezultāti atšķiras, ja datus analizē izglītības pakāpju un veidu griezumā. Viskritiskākie pret sevi un kolēģiem bija profesionālas izglītības iestāžu darbinieki, bet visaugstāk kolēģu zināšanas novērtēja vispārējās izglītības iestāžu darbinieki, kur vērtējumi „augsts” un „drīzāk augsts” sastāda gandrīz 90% no atbildēm.

Augstākās izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultāti parāda, ka galvenā problēma ir vājā mācīšanās rezultāta jēdziena izpratne, īpaši nozares profesionāļu vidū, kas piedalās studiju procesa veidošanā un nodrošināšanā. Daudzos studijuursos ir definēti mācīšanās rezultāti, bet ne visi mācībspēki ir pazīstami ar specifisko mācīšanās rezultātu pieejas terminoloģiju. Respondenti profesionālās izglītības iestādēs uzsvēra, ka, lai arī ne vienmēr jēdziena „mācīšanās rezultāti” izpratne ir augsta, tā kā mācības ir ļoti praktiskas, katrs skolotājs vai prakses vadītājs diezgan skaidri apzinās kādas zināšanas, prasmes un kompetences audzēkņiem būtu jāapgūst, lai tie spētu nokārtot centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu. Savukārt intervētie vispārējās izglītības iestāžu darbinieki norādīja, ka skolotāji labi pārzina valsts izglītības standartu, bet tas nenozīmē, ka pastāv izpratne par mācīšanās rezultātu jēdzienu. Īpaši grūti vispārējās izglītības iestādēs ir nodrošināt starppriekšmetu prasmju un kompetenču apzināšanu un ieviešanu.

Šķēršļi mācīšanās rezultātu ieviešanai

Intervijās tika analizēti pastāvošie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem gan valsts, gan iestādes līmenī. Respondentiem 5 punktu Likerta skalā bija jānovērtē sešu šķēršļu (t.i., (1) izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem; (2) vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem; (3) informācijas trūkums; (4) nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika; (5) resursu trūkums, lai pievērstos šim jautājumam; (6) mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas) nozīmi, kurā 1 apzīmēja „nav šķērslis”, bet 5 – „nozīmīgs šķērslis” (skatīt 4. tabulu).

4. tabula. Galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts un izglītības iestādes līmenī (%)

	Nav šķērslis	Drīzāk nav šķērslis	Vidējā mērā šķērslis	Drīzāk nozīmīgs šķērslis	Nozīmīgs šķērslis	Grūti pateikt
Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem						
Valsts līmenī	24,1	33,3	24,1	13,0	5,6	0,0
Izglītības iestādes līmenī	46,3	35,2	14,8	1,9	1,9	0,0
Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem						
Valsts līmenī	11,1	11,1	31,5	25,9	20,4	0,0
Izglītības iestādes līmenī	35,2	27,8	25,9	9,3	1,9	0,0
Informācijas trūkums						
Valsts līmenī	35,2	20,4	24,1	13,0	7,4	0,0
Izglītības iestādes līmenī	55,6	29,6	11,1	3,7	0,0	0,0
Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika						
Valsts līmenī	24,1	1,9	16,7	35,2	20,4	1,9
Izglītības iestādes līmenī	44,4	29,6	14,8	7,4	1,9	1,9
Resursu trūkums						
Valsts līmenī	11,1	16,7	20,4	25,9	18,5	7,4
Izglītības iestādes līmenī	29,6	27,8	16,7	22,2	3,7	0,0
Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas						
Valsts līmenī	14,8	27,8	29,6	14,8	7,4	5,6
Izglītības iestādes līmenī	44,4	22,2	18,5	9,3	3,7	1,9

Interviju rezultāti liecina, ka par šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts līmenī tiek vērtēti kritiskāk, nekā iestādes līmenī. Dati rāda, ka, vērtējot savas izglītības iestādes darbību, respondenti intervijā minētos traucēkļus novērtēja kā maznozīmīgus – vairāk nekā

50% respondentu tos atzīmēja ar „nav šķērslis” vai „gandrīz nav šķērslis”. Līdz ar to var secināt, ka izglītības iestāžu darbinieki trūkumus mācīšanās rezultātu ieviešanā ir ievērojuši valsts sistēmas līmenī. Interviju rezultāti par „**galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts līmenī**” (novērtēti ar „drīzāk nozīmīgs šķērslis” vai „nozīmīgs šķērslis”):

- Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika – 55,6% respondentu;
- Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem – 46,3% respondentu;
- Resursu trūkums – 44,4% respondentu;
- Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas – 22,2% respondentu;
- Informācijas trūkums – 20,4% respondentu;
- Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem – 18,6% respondentu.

Interviju rezultāti par „**galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem izglītības iestādes līmenī**” (novērtēti ar „drīzāk nozīmīgs šķērslis” vai „nozīmīgs šķērslis”):

- Resursu trūkums – 25,9% respondentu;
- Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas – 13,0% respondentu;
- Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem – 11,2% respondentu;
- Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika – 9,3% respondentu;
- Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem – 3,8% respondentu;
- Informācijas trūkums – 3,7% respondentu.

Lai precīzāk raksturotu iemeslus, kāpēc respondenti intervijā piedāvātos šķēršļus darbā ar mācīšanās rezultātiem ir novērtējuši kā nozīmīgus vai nenozīmīgus, 5. tabulā ir apkopoti respondentu komentāri par šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts līmenī.

6. tabulā ir apkopoti respondentu komentāri par šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem izglītības iestādes līmenī.

Analizējot interviju rezultātus, var secināt, ka respondenti galvenokārt šķēršļus darbā ar mācīšanās rezultātiem saredz nacionālā līmenī, nevis izglītības iestādes līmenī. Respondentiem nav vienotas izpratnes par mācīšanās rezultātu pieejas nepieciešamību, jēgu un nozīmi. Tāpat interviju rezultāti neparāda vienotu skatījumu par izglītības sistēmas attīstību un katra izglītības posma ieguldījumu tajā, īpaši starp dažāda veida un pakāpes izglītības iestādēm. Intervijās kā galvenās problēmas tika uzsvērtas: sadrumstalota mācīšanās rezultātu ieviešanas politika un resursu trūkums, īpaši cilvēkresursu trūkums. Kā mazāk nozīmīgi šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem tika nosaukti: personāla zināšanu trūkums un informācijas trūkums.

5. tabula. Respondentu komentāri par šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts līmenī

Šķēršļi	Respondenti	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes	Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem
Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem		<ul style="list-style-type: none"> • Nozares profesionāļi un jaunie mācītāji ne vienmēr pilnībā izprot mācīšanās rezultātu jēdzienu (īpaši profesionālās studiju programmās) • Nozares profesionāļi intuitīvi ļoti labi spēj studentiem radīt iespēju apgūt vajadzīgās zināšanas, prasmes un kompetences, ne vienmēr pilnībā izprotot, kā tās iekļaujas mācīšanās rezultātu jēdzienā 	---	<ul style="list-style-type: none"> • Skolotājiem ir labas zināšanas par „zināšanām”, bet ne tik labas par prasmēm un kompetencēm 	---
Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem valstī		<ul style="list-style-type: none"> • Kopīgas izpratnes un vīzijas par šī jēdziena pielietojumu trūkums • Pastāv zināmas grūtības nošķirt prasmes un kompetences 	<ul style="list-style-type: none"> • Vajadzētu vairāk nošķirt vispārējo izglītību no profesionālās, jo pastāv diezgan atšķirīga izpratne par mācīšanās rezultātiem, bet audzēkņiem un skolēniem ir jākārto vienoti centralizētie eksāmeni 	<ul style="list-style-type: none"> • Izglītības iestāžu vidū pastāvošā dažādā izpratne par mācīšanās rezultātiem • Jāpārstrādā izglītības standarti (piem., nav pilnībā salāgota pāreja no sākumskolas uz pamatskolu) 	<ul style="list-style-type: none"> • Viens no galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem, tāpēc jāturpina skaidrojošais darbs
Informācijas trūkums		<ul style="list-style-type: none"> • Informācija ne vienmēr tiek piedāvāta proaktīvi, tomēr, ja to vēlas atrast, tam nav daudz šķēršļu 	---	<ul style="list-style-type: none"> • Par maz informācijas par prasmēm un kompetencēm, īpaši attiecībā uz metodiskiem materiāliem, jo pastāvošais zināšanu, prasmju un kompetenču uzskaitījums Ministru kabineta noteikumos ir vispārīgs un nav pietiekams, lai 	<ul style="list-style-type: none"> • Viens no maznozīmīgākajiem šķēršļiem

<p style="text-align: center;">Šķēršļi</p> <p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Respondenti</p>	<p style="text-align: center;">Augstākās izglītības iestādes</p>	<p style="text-align: center;">Profesionālās izglītības iestādes</p>	<p style="text-align: center;">Vispārējās izglītības iestādes</p>	<p style="text-align: center;">Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem</p>
			<p>atbalstītu skolotāja mācību darbu</p> <ul style="list-style-type: none"> Tāpēc izglītības iestādēm jāizstrādā savi metodiskie materiāli, kas var novest pie nepareiza normatīvo aktu interpretējuma 	
<p>Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika valstī</p>	<ul style="list-style-type: none"> Par maz tiek skaidrota mācīšanās rezultātu jēga un pielietojums valstiskā līmenī Normatīvā bāze ir sakārtota, tomēr ar īstenošanu ir problēmas 	<ul style="list-style-type: none"> Dabas zinātņu mācību priekšmetu saturs ne vienmēr ir sinerģisks, turklāt reizēm izglītības standarts tiek izmainīts, bet pielāgotas mācību grāmatas seko tikai pēc tam 	<ul style="list-style-type: none"> Dabas zinātņu mācību priekšmetu saturs ne vienmēr ir sinerģisks, turklāt reizēm standarts tiek izmainīts, bet pielāgotas mācību grāmatas seko tikai pēc tam Trūkst diagnosticējošo darbu par prasmēm, tāpēc nav zināms kopējais līmenis valstī (izņēmums finanšu pratība), kas noved pie kļūdainas mācīšanās rezultātu ieviešanas politikas valstī 	<ul style="list-style-type: none"> Viens no galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem
<p>Resursu trūkums, lai pievērstos šim jautājumam valsts līmenī</p>	<ul style="list-style-type: none"> Resursi ir, bet jāprot tos atrast un pielietot 	<ul style="list-style-type: none"> Skolotāju motivācija, zināšanas un noslodze VISC kapacitāte nodrošināt atbalstu 	<ul style="list-style-type: none"> Skolotāju motivācija, zināšanas un noslodze VISC kapacitāte nodrošināt atbalstu 	<ul style="list-style-type: none"> Viens no galvenajiem šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem Netiek uzsvērts finansiālo līdzekļu trūkums, bet gan cilvēkresursu problēma

Šķēršļi	Respondenti	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes	Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem
Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas		<ul style="list-style-type: none"> Privātajās augstskolās mazāks šķērslis, jo notiek biežāka mācībspēku nomaīņa, balstoties uz studentu novērtējumu un citiem kritērijiem Privātajās augstskolās ir vairāk nozares profesionāļu, kas iesaistās studiju programmu īstenošanā un kuriem varbūt nav tik laba izpratne par mācīšanās rezultātu pieeju, bet to piedāvātais studiju saturs ir vērsts uz pielietojumu 	---	---	<ul style="list-style-type: none"> Pārmaiņu pieņemšanā mācībspēku „paaudzei” ir nozīme (atsevišķas intervijas) Šis jautājums jāskata diezgan individuāli, tāpēc nevar izcelt kādu īpašu grupu, kurai būtu īpašas problēmas pieņemt pārmaiņas
Citi šķēršļi		<ul style="list-style-type: none"> Sistēmas dabiska vēlme pretoties birokrātiskām darbībām Politikas ieviešanu ierobežotā spēja attālināti palūkoties uz ieviešanas procesiem 	<ul style="list-style-type: none"> Darba devēju zemo zināšanu līmeni par mācīšanās rezultātu jēdzienu, kas traucē viedokļu apmaiņu un kvalitatīvu profesiju standartu veidošanu Jauniešu motivācijas trūkums, kas neļauj skolotājiem pilnībā īstenot savas ieceres 	<ul style="list-style-type: none"> Jauniešu motivācijas trūkums, kas neļauj skolotājiem pilnībā īstenot savas ieceres Metodiskās apvienības skolu konkurences un reģionālās reformas rezultātā ir kļuvušas mazaktīvas Sabiedrības mazā interese par mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu Mediju un nevalstiskās organizācijas maz interesējas par izglītības kvalitātes jautājumiem (īpaši vispārējā izglītībā), tāpēc sabiedrībai par to neveidojas izpratne 	---

6. tabula. Respondentu komentāri par šķēršļiem darbā ar mācīšanās rezultātiem izglītības iestādes līmenī

Šķēršļi	Respondenti	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes	Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem
Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem		---	---	---	<ul style="list-style-type: none"> Mazāks šķērslis nekā valsts līmenī Mācībspēki intuitīvi izprot mācīšanās rezultātu jēdzienu, bet nevar formulēt precīzas dažādu terminu definīcijas vai izskaidrot mācīšanās rezultātu pieeju
Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem kolēģu vidū		---	---	---	<ul style="list-style-type: none"> Biežāk atzīmēts kā problemātisks Ir pieļaujama izglītības un profesiju standartu interpretācija, kas ļauj izglītības programmas pielāgot izglītības iestādes iespējām, vienlaikus saglabājot standartos noteiktos mācīšanās rezultātus
Informācijas trūkums		<ul style="list-style-type: none"> Risinājums ir darbinieku semināri, kuros kopīgi strādātu ar metodikas un didaktikas jautājumiem Taču šādas papildus nodarbības neinteresē nozares profesionāļiem, kuri ir aizņemti ikdienas darbā 	---	---	<ul style="list-style-type: none"> Viens no maznozīmīgākajiem šķēršļiem
Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas izglītības iestādē		<ul style="list-style-type: none"> Lai novērstu, strādā pie skaidriem studiju kursu aprakstiem 	<ul style="list-style-type: none"> Šos jautājumus risina pedagoģiskās padomes sēdēs, liekot uzsvāru uz izglītības un profesijas standarta īstenošanu 	<ul style="list-style-type: none"> Šos jautājumus risina pedagoģiskās padomes sēdēs, liekot uzsvāru uz valsts izglītības standarta īstenošanu 	<ul style="list-style-type: none"> Politikas ieviešanas procesā ir problēmas (atsevišķas intervijas) Pārsvarā visa informācijas, kas ir iegūta no valsts iestādēm, tiek ar dažādiem mehānismiem nodota darbiniekiem

Respondenti	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes	Komentāri, kas attiecināmi uz visām izglītības pakāpēm un izglītības iestāžu veidiem
Šķēršļi				
Resursu trūkums izglītības iestādē, lai pievērstos šim jautājumam	<ul style="list-style-type: none"> --- 	<ul style="list-style-type: none"> --- 	<ul style="list-style-type: none"> --- 	<ul style="list-style-type: none"> Cilvēkresursu trūkums Laika (noslodze) un zināšanu trūkums Resursu trūkums, lai pilnvērtīgi veiktu analīzi par situāciju konkrētajā izglītības iestādē Skolēnu/audzēkņu/studentu skaita kritums
Izglītības iestādes mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas	---	---	---	<ul style="list-style-type: none"> Papildus darbs un līdzšinējās pieejas maiņa ir process, kas piedzīvo zināmu pretestību Sākotnēji bija problēmas, bet pēc atkārotiem skaidrojumiem, mācībspēki pieņēmuši pārmaiņas ar izpratni (īpaši augstākās izglītības iestāžu darbinieki)
Citi šķēršļi	<ul style="list-style-type: none"> Pastāvīgā reformu apspriešana rada mācībspēkiem bažas par savām darbavietām, kas ikdienā rada papildus stresu Mācībspēkiem ir vājas terminoloģijas zināšanas 	<ul style="list-style-type: none"> Mācībspēki ir pārslogoti, tāpēc nav motivācijas un laika resursu jaunu pieeju ieviešanai 	<ul style="list-style-type: none"> Uzsvērta cilvēkresursu trūkums Pastāvošajā vērtēšanas sistēmā atzīmes ir nozīmīgākas par sasniegtajiem rezultātiem, jo īpaši valsts līmenī (centralizēto eksāmenu kontekstā) tiek ņemta vērā atzīme, nevis progress, kas sasniegts ar katru konkrēto bērnu Mācībspēki ir pārslogoti, tāpēc nav motivācijas un laika resursu jaunu pieeju ieviešanai Trūkst materiāltehniskās bāzes eksaktajos mācību priekšmetos – aprīkojums katram skolēnam Grūtāk strādāt apvienotajās klasēs 	<ul style="list-style-type: none"> Skolēnu/audzēkņu/studentu iepriekšējās sagatavotības un motivācijas zems līmenis Atsevišķi mācībspēki nevēlas zināt, ko dara viņu kolēģi un kā radīt sinerģiju kopējā mācību procesā Respondenti nav pārliecināti, ka piedāvātās izmaiņas veicinās augstāku zināšanu līmeni skolēniem/audzēkņiem/studentiem.

Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības sistēmas līmenī

Interviju rezultāti par „**izglītības programmu veidošanu, balstoties uz skaidri definētiem un pamatotiem⁹ mācīšanās rezultātiem**”:

- 33,3% respondentu uzskata, ka uz mācīšanās rezultātiem balstītu izglītības programmu veidošana ir „drīzāk izplatīta” prakse Latvijā;
- 18,5% respondentu – „viduvēji izplatīta” prakse Latvijā;
- 18,5% respondentu – „izplatīta prakse” Latvijā;
- 18,5% respondentu – „drīzāk nav izplatīta” prakse Latvijā;
- 9,3% respondentu – „grūti pateikt”;
- 1,9% respondentu – „nav izplatīta” prakse Latvijā.

Kopumā interviju rezultāti parāda, ka respondentiem ir atšķirīgi viedokļi par mācīšanās rezultātu lietošanu, lai gan vairāk nekā puse respondentu (52,9 %) uzskata, ka tā ir „drīzāk ierasta prakse” vai „ierasta prakse”, turpretī tikai 18,9 % respondentu uzskata, ka tā „nav ierasta prakse” vai „drīzāk nav ierasta prakse”. Respondenti norādīja, ka izglītības programmās netiek atspoguļoti mācīšanās rezultāti un atsevišķu personu sasniegumi, tā vietā ir raksturoti tikai mācību priekšmeti, līdz ar to izglītības programmas pamatā tiek veidotas, koncentrējoties uz mācību saturu, nevis uz paredzamo iznākumu.

Saskaņā ar visu izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultātiem, būtisks esošās sistēmas trūkums ir fakts, ka mācību programmas nenodrošina starppriekšmetu prasmju apguvi un iespējas variēt izglītības programmas satura ietvaros ir ļoti ierobežotas. Profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji intervijās norādīja, ka, no vienas puses, mācīšanās rezultātos balstītu izglītības programmu veidošanu pozitīvi ietekmē profesiju standarti. No otras puses, pastāv arī viedoklis, ka profesiju standartu prasības veicina profesionālās izglītības nošķirtību no kopējās izglītības sistēmas, kā arī rada grūtības apvienot profesionālos un vispārējos mācību priekšmetus, tajā pašā laikā nosakot prasmes, kas attiecīgajā nozarē praktiski netiek pielietotas. Intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji bieži uzsvēra, ka pamatskolas un vidusskolas izglītības programmas ir orientētas uz iestāšanās prasībām augstākās izglītības iestādēs, mācību satura apjoms katrā mācību priekšmetā ir pārāk liels un kopējais izglītības programmas saturs nav sasaistīts ne ar iespējamo studiju programmu saturu, ne ar profesionālās vidējās izglītības saturu.

Interviju rezultāti par „**labās prakses piemēriem mācību procesa un satura sasaistē ar mācīšanās rezultātiem**”:

- ESF projekti dabaszinību mācību priekšmetu pilnveidei, citu ESF projektu pieredze, piemēram, ESF projekts „Profesionālo mācību priekšmetu pedagogu un prakses vadītāju teorētisko zināšanu un praktisko kompetenču paaugstināšana”.
- Augstākās izglītības iestādes: eksaktās zinātnes kopumā, īpaši profesionālās studiju programmas (reglamentētās studiju programmas), kurām ir izveidoti skaidri profesiju standarti. Kultūras koledža: īpaši veiksmīgs piemērs par vienu programmu ar 12 specializācijas, t.i., tiek izmantoti īpaši pielāgoti moduļi specifisku mācīšanās rezultātu sasniegšanai.
- Augstākās izglītības iestādes un profesionālas izglītības iestādes: izglītību programmu praktiskums, veiksmīgas sadarbības veidošana un konsultācijas ar darba devējiem (īpaši

⁹ Pamatoti mācīšanās rezultāti tiek veidoti, balstoties uz iepriekšēju nozares izpēti, sadarbojoties ar darba devējiem un noskaidrojot darba tirgus prognozes (profesionālajā un augstākajā izglītībā), kā arī uz diagnosticējošiem pārbaudes darbiem u.c.

Latvijas Darba devēju konfederāciju) jaunu izglītības programmu izstrādes un esošo izglītības programmu pilnveides procesā, kā arī izglītības iestāžu darbinieku iesaistīšanās profesijas standartu izstrādē. Veiksmīgs piemērs: Nodarbinātības valsts aģentūras piedāvātās tālākizglītības programmas, kuru absolventiem jau ir zināmi darba devēji.

- Vispārējās izglītības iestādes: dabaszinību mācību programmas, kas veidotas interaktīvi un kurām paredzētie mācību līdzekļi izstrādāti pēc izglītības programmas izveides (matemātikas mācību programma 7.-9. klasei u.c.); citu mācību priekšmetu programmas, piemēram, mācību priekšmeta programmā vidusskolai latviešu valodā, kurā gramatika tiek sasaistīta ar radošiem uzdevumiem. Vairākās iestādēs ir ieviesta personificēta metode, kurā katram skolēnam katrā mācību priekšmetā ir skolotāja izveidota klade, kurā tiek ievietoti mācību materiāli un pirms katras tēmas tiek pievienota informācija par apgūstamajām zināšanām, prasmēm un kompetencēm, kā arī parādīta pārbaudes darba struktūru un saikni ar zināšanām un prasmēm, pēc pārbaudes darba – izvērstas sasniegto rezultātu skaidrojums. Atsevišķās izglītības iestādēs ir izstrādāts starppriekšmetu prasmju ieviešanas plāns.
- Vispārējās izglītības iestādes: bērniem ar īpašām vajadzībām veidotas un pielāgotas mācību programmas. Dažās izglītības iestādēs ir ieviesta sistēma, ka bērni ar mācīšanās traucējumiem ar norīkojumu var nosūtīt uz speciālu klasi; sasniedzot noteiktu mācīšanās rezultātu līmeni (par ko skolotājs pārliecinās), bērns var atgriezties vispārīgajā klasē.

Profesionālās izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultāti liecina, ka labo piemēru kontekstā pastāv arī trūkumi: ierobežotas iespējas izveidot ESF projektu ietvaros ko jaunu, jo personālam ir pārāk liela darba slodze; izglītības programmas nav elastīgas, to pilnveides procedūra ir ilgstoša un sarežģīta; labās prakses piemēri vairumā gadījumu tiek aizgūti no ārvalstīm, jo izglītības iestādes Latvijā reti dalās ar labo praksi.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu lietojuma nozīmību dažādās jomās**” ir apkopoti 7. tabulā.

7. tabula. Mācīšanās rezultātu lietojuma nozīmība izglītības sistēmas līmenī (%)

	Maza vai drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela vai liela	Grūti pateikt
Izglītības satura veidošana	9,3	16,7	72,2	1,9
Mācību sasniegumu novērtēšana	7,5	31,5	69,2	1,9
Kvalitātes vērtēšanas process	7,5	18,5	68,5	5,6
Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu rezultātu atzīšana	16,7	16,7	61,1	5,6

Saskaņā ar interviju rezultātiem, visos nosauktos aspektos mācīšanās rezultātiem ir būtiska nozīme, taču visievērojamākā nozīme ir attiecībā uz izglītības satura veidošanu (72,2% respondentu atbildēja „drīzāk liela” vai „liela”). Vismazāk svarīgi mācīšanās rezultāti ir saistībā ar iepriekšējās izglītības un darba pieredzes atzīšanu (61,1% respondentu atbildēja „drīzāk liela” vai „liela”).

Tālāk atspoguļoti respondentu komentāri par mācīšanās rezultātu nozīmi dažādu aspektu kontekstā.

Izglītības satura veidošana. Interviju rezultāti norāda, ka daļa respondentu uzskata, ka izglītības saturs nosaka mācīšanās rezultātus, nevis otrādi, jo, papildus pārpildītajam izglītības saturam, mācību procesā ir nepieciešams veltīt laiku tematiem no iepriekšējiem izglītības posmiem un līdz ar to mācīšanās rezultātu lietojums ir fiktīvs un nav aktuāls.

Mācību sasniegumu novērtēšana. Interviju rezultāti liecina, ka visefektīvāk mācīšanās rezultāti tiek pielietoti centralizētajos profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, jo tajos ir visvienkāršāk pārbaudīt sasniegtos mācīšanās rezultātus. Vairāki respondenti norādīja, ka mācīšanās rezultāti pilnvērtīgi netiek pielietoti, jo esošajā vērtēšanas sistēmā nav iespējams novērtēt ne individuālo izaugsmi, ne arī prasmes un kompetences. Īpaši aktuāls šī jautājums ir izglītības iestādēs, kurās mācās bērni ar īpašām vajadzībām, kā arī vakarskolās, jo bieži vien katram skolēnam/audzēknim ir individuāla mācību programma, tāpēc nav iespējams veikt atbilstošu mācību sasniegumu novērtējumu. Kā vienu no risinājumiem respondenti piedāvāja ir definēt pietiekamo, nevis tikai maksimālo apgūstamo prasmju līmeni, lai arī bērniem ar īpašām vajadzībām būtu iespēja iegūt augstākus vērtējumus.

Izglītības kvalitātes vērtēšanas process. Saskaņā ar interviju rezultātiem, šis aspekts vēl ir būtiski jāpilnveido, piemēram, iepriekš mācīšanās rezultātiem kvalitātes novērtēšanas procesā bija lielāka nozīme, bet šobrīd – tikai formāla. Izglītības kvalitātes vērtēšanas procesā mācīšanās rezultātiem nav nekādas nozīmes, tie praktiski netiek pārbaudīti, jo faktiski arī izglītības iestāžu akreditācija ir tikai formāla. Ārējais izglītības kvalitātes novērtēšanas process ir vērsts uz skaitliskiem rādītājiem (skolu reitingi, pārskati par atzīmēm), kas tiek iekļauti pašnovērtējuma ziņojumā, nevis uz individuāliem mācīšanās rezultātiem.

Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu rezultātu atzīšana. Augstākās izglītības iestāžu pārstāvji intervijās norādīja, ka kopumā mācīšanās rezultāti šajā jomā iegūst aizvien lielāku nozīmi. Formālās izglītības atzīšanas sistēma ir vairāk attīstīta nekā neformālās izglītības atzīšanas sistēma. Augstākās izglītības iestādēm problēmas rada iepriekš sasniegtu rezultātu atzīšanas finansiālais aspekts (samaksas noteikšana, studiju maksas atlaižu piešķiršana). Intervētie profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka jānodrošina iespējas atsākt mācības audzēkņiem, kuri tās ir priekšlaicīgi pametuši. Profesionālās izglītības iestādēs ir salīdzinoši daudz piemēru, kad atzīšana ir veikta veiksmīgi. Vispārējās izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultāti parāda, ka izglītības iestāžu (īpaši ģimnāzijas) pārstāvji ne vienmēr uzticas iepriekšējās mācību iestādēs piešķirtiem vērtējumiem. Piemēram, tiek veikts skolēnu mācību sasniegumu novērtējums, pārejot no pirmskolas uz 1. klasi; iestājoties valsts ģimnāzijā, jākārtos iestājpārbaudījumi; atgriežoties no mācībām ārzemēs, jāpilda testi, lai noteiktu, kurā klasē skolēnu ieskaitīt. Kopumā interviju rezultāti liecina, ka pāreja starp izglītības pakāpēm nenotiek efektīvi, jo katra nākamā izglītības pakāpe realitātē nebalstās uz iepriekšējo; valsts izglītības standarti nosaka secīgumu, bet sakarā ar individuālas pieejas trūkumu to nav iespējams nodrošināt praktiski.

Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka izglītības iestāžu pārstāvji uzskata, ka jau šobrīd mācību priekšmeti un izglītības programmas balstās uz mācīšanās rezultātiem, taču kā labos piemērus vairums respondentu no vispārējās izglītības iestādēm nosauca tikai ar ESF atbalstu izstrādātās dabaszinību programmas vidusskolai. Mācīšanās rezultātu lietojumam ir īpaši liela nozīme izglītības satura veidošanā un iepriekšējā izglītībā vai profesionālās pieredzes ietvaros sasniegtu rezultātu atzīšanā.

Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības satura veidošanā valsts līmenī

Interviju rezultāti (ar vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu, t.sk. koledžu, pārstāvjiem) par „**valsts izglītības standartu nozīmi mācīšanās rezultātu formulēšanā**”:

- 41,0% respondentu uzskata, ka valsts izglītības standarti „lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 28,2% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 25,6% respondentu – „vidējā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 2,6% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;

- 2,6% respondentu – „nav atbildes”.

Interviju rezultāti liecina, ka valsts izglītības standartus vairāk izmanto vispārējās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji, nevis skolotāji; turklāt, izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji minētā dokumenta nozīmi mācību darbā novērtēja pozitīvāk. Intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka valsts izglītības standarti ir diezgan statiski, vispārīgi un tos veiksmīgi var izmantot kā pamatu, kas dod norādes un virzienus kā veidot mācību darbu. Taču skolotājiem nav pieejami atbilstoši metodiskie materiāli, kas būtu ļoti noderīgi mācību darbā.

Profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji intervijās atzina, ka valsts izglītības standartos ir nosauktas vispārējās izglītības iegūšanai nepieciešamās zināšanas un prasmes, taču profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem ne vienmēr pietiek laika tās iekļaut mācību darbā, jo profesionālās kvalifikācijas iegūšanai būtiskāki ir profesionālie mācību priekšmeti un prakse. Lai paaugstinātu profesionālās izglītības kvalitāti, būtu svarīgi nodalīt valsts centralizētos eksāmenus vispārējās un profesionālās vidējās izglītības programmās, jo eksāmenu rezultātos ir pamatotas atšķirības. Interviju rezultāti parāda, ka profesionālās izglītības iestāžu mācītājiem ir jābūt elastīgiem un jāspēj interpretēt valsts izglītības standartus, lai audzēkņi sasniegtu augstākus rezultātus. Valsts izglītības standartos nav pilnvērtīgi raksturotas starppriekšmetu zināšanas un prasmes, kā arī sasaiste starp mācību priekšmetiem.

Interviju rezultāti (ar vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par „**mācību priekšmeta standartu nozīmi mācīšanās rezultātu formulēšanā vidējās izglītības centralizētiem eksāmeņiem**”:

- 44,7% respondentu norādīja, ka mācību priekšmetu standarti „lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 34,2% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 13,2% respondentu – „viduvēji” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 5,3% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 2,6% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti ar profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka mācību priekšmetu standartus nav iespējams pielietot bez pielāgošanas, jo vispārējo mācību priekšmetiem ir paredzēts mazāks stundu skaits nekā vispārējās vidējās izglītības programmās, taču nav izveidoti standarti profesionāliem mācību priekšmetiem. Šādu mācību standartu izveidošana ievērojami atvieglo mācību darbu.

Intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka mācību priekšmetu standarti gan daļēji atvieglo, gan daļēji apgrūtina mācību procesu, jo šie dokumenti ir ļoti apjomīgi un atsevišķos mācību priekšmetos nav saskaņota pāreja starp izglītības pakāpēm, piemēram, latviešu valodas mācību priekšmeta standarta pāreja no pamatskolas uz vidusskolu mazākumtautību izglītības iestādēm. Mācību priekšmetu standarti vairāk ir vērsti uz skolēnu sagatavošanu eksāmeņiem; skolotājiem tiek piedāvāts konkrēts apgūstamo tēmu kopums, ko iekļaut izglītības programmā. Tādējādi visās izglītības iestādēs tiek apgūtas tēmas, kas iekļautas mācību priekšmetu standartos.

Interviju rezultāti (ar izglītības iestāžu pārstāvjiem, kurās tiek īstenotas pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas) par „**pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarta nozīmi mācīšanās rezultātu formulēšanā**”:

- 50% respondentu norādīja, ka šim izglītības standartam ir „drīzāk liela” nozīme mācīšanās rezultātu formulēšanā;
- 25% respondentu – „liela” nozīme mācīšanās rezultātu formulēšanā;
- 25% respondentu – „maza” nozīme mācīšanās rezultātu formulēšanā.

Interviju rezultāti parāda, ka pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts nodrošina ietvaru studiju procesam, kurā var radoši strādāt. Taču izglītības standarta prasības ir salīdzinoši specifiskas, kas neļauj studiju procesā ieviest būtiskas atšķirības no standartā noteiktā.

Interviju rezultāti (ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par „**akadēmiskās izglītības standarta neesamības ietekmi uz mācīšanās rezultātu formulēšanu**”:

- 30% respondentu uzskata, ka akadēmiskās izglītības standarta neesamība „mazā mērā” apgrūtina mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 30% respondentu – „vidēji” apgrūtina mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 20% respondentu – „drīzāk mazā mērā” apgrūtina mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 20% respondentu – „grūti pateikt”.

Vairums intervēto augstākās izglītības iestāžu pārstāvju norādīja, ka akadēmiskās izglītības standarts nav vajadzīgs, organizējot studiju procesu. No vienas puses, akadēmiskās izglītības standarts varētu nodrošināt ietvaru studiju procesam. Turklāt plānotos mācīšanās rezultātus ir vieglāk definēt, ja ir standartizēts paraugs, jo mācītspēkiem nav pietiekamu resursu, lai varētu formulēt visu vajadzīgo informāciju. No otras puses, iespējamais akadēmiskās izglītības standarts būtu tik vispārīgs, ka tas nesniegtu reālu atbalstu mācītspēkiem.

Interviju rezultāti (ar augstākās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par „**profesijas standartu nozīmi mācīšanās rezultātu formulēšanā**”:

- 50% respondentu norādīja, ka profesiju standarti „lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 20% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 16,7% respondentu – „viduvēji” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu;
- 10% respondentu – „grūti pateikt”;
- 3,3% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu.

Interviju rezultāti parāda, ka no profesijas standarta pielietojuma ir vairāk ieguvumu, nekā trūkumu. Profesiju standartu prasības var būt ierobežojošas, ja tās neatbilstoši interpretē, taču pārsvarā šādu problēmu nav. Intervējamie uzsvēra, ka profesiju standartu aktualizēšanas process ir sarežģīts un ilgstošs. Profesiju standartu kvalitāti ievērojami ietekmē to izstrādātāju kompetence nozarē; pēdējos gados izstrādātie standarti ir veiksmīgāki. Bieži vien profesiju standartu pilnveidi aizkavē darba devēju nevēlēšanās ieviest izmaiņas.

Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka kopumā dažādu veidu standartiem ir ievērojama nozīme izglītības satura veidošanā. Vairumā gadījumu standarti, īpaši mācību priekšmetu un profesiju standarti, atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu.

Mācīšanās rezultātu nozīmība un lietojums izglītības iestāžu līmenī

Interviju rezultāti par „**mācību priekšmetu un izglītības programmu veidošanu saskaņā ar mācīšanās rezultātiem**”:

- 45,3% respondentu uzskata, ka mācību priekšmetu un izglītības programmas viņu izglītības iestādē tiek veidotas ir „lielā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem;
- 24,5% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem;
- 20,8% respondentu – „vidējā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem;
- 5,7% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem;
- 3,8% respondentu – „grūti pateikt”;

- 0% respondentu – „mazā mērā” atbilstoši mācīšanās rezultātiem.

Interviju rezultāti ar izglītības iestāžu pārstāvjiem, kurās tiek īstenotas dažāda līmeņa profesionālās izglītības programmas, norāda, ka profesionālās izglītības programmās ir vienkārši ieviest mācīšanās rezultātus, jo profesiju standartos ir noteiktas konkrētas apgūstamās prasmes un mācīšanās rezultāti tiek definēti, izmantojot profesiju standartu un darba devēju ieteikumus. Vispārējās izglītības iestāžu pārstāvju interviju rezultāti liecina, ka sasaiste ar mācīšanās rezultātiem ir atkarīga no katra mācību priekšmeta – atsevišķos mācību priekšmetos ir vieglāk definēt mācīšanās rezultātus (piemēram, matemātika) nekā citos (piemēram, vizuālā māksla). Vairums vispārējās izglītības iestāžu neveido jaunas izglītības un mācību priekšmetu programmas, mācību darbs notiek saskaņā ar valsts izglītības standartu. Ja tiek veidota jaunas programmas, tiek pievērsta uzmanība tam, lai mācību saturs būtu interesants gan no skolotāja, gan no skolēnu viedokļa.

Interviju rezultāti par „**dažādu faktoru nozīmīgumu jaunas mācību priekšmeta vai izglītības programmas izveidē**” (izglītības iestādes līmenī) ir atspoguļoti 8. tabulā.

8. tabula. Dažādu faktoru nozīme jaunas mācību priekšmeta vai izglītības programmas izveidē (%)

	Maza vai drīzāk maza nozīme	Vidēja	Liela vai drīzāk liela nozīme	Nav atbildes
Citu valstu izglītības iestāžu pieredze (visi respondenti)	46,3	13,0	38,9	1,9
Latvijas izglītības iestāžu pieredze (visi respondenti)	14,9	22,2	61,1	1,9
Mācībspēku pieredze (visi respondenti)	1,9	1,9	94,4	1,9
Nacionālā kvalifikācija ietvarstruktūra (visi respondenti)	20,4	11,1	44,4	24,1
Mācīšanās rezultāti (visi respondenti)	1,9	18,9	75,4	3,8
Izglītības standarti un mācību priekšmetu standarti (vispārējās, profesionālās izglītības iestādes un koledžas)	0,0	0,0	97,8	2,3
Profesiju standarti (profesionālās un augstākās izglītības iestādes)	0,0	6,5	93,6	0,0

Interviju rezultāti parāda, ka atšķiras respondentu viedokļi par citu valstu pieredzes nozīmi, jo dažāda līmeņa izglītības iestādēs ir izveidotas atšķirīgas sadarbības tradīcijas ar citu valstu izglītības iestādēm. Augstākās un profesionālās izglītības iestādes ar ārvalstīm sadarbojas un vairāk pārņem pieredzi nekā vispārējās izglītības iestādes. Piemēram, Olaines tehniskajā koledžā, pārņemot Drēzdenes pieredzi, ERAF projekta ietvaros ir izveidots mini cehs, kurā var veikt mācību eksperimentus un praktiski pārbaudīt medikamentu izgatavošanai nepieciešamās kompetences. Pētījumā pārstāvētajām profesionālās izglītības iestādēm ir sadraudzības izglītības iestādes ārvalstīs, tiek organizēta audzēkņu un skolotāju apmaiņa.

Katrā profesionālajā nozarē Latvijā darbojas vadošās izglītības iestādes, no kurām tiek pārņemta pieredze. Profesionālās izglītības iestādēm ir veiksmīga sadarbība ar profesionālās izglītības kompetenču centriem, savā starpā apmainoties ar izveidotajām mācību programmām. Līdz ar to Latvijā profesionālās izglītības iestādes savstarpēji vairāk sadarbojas nekā vispārējās izglītības iestādes, jo pastāv pārāk liela savstarpējā konkurence. Turklāt izglītības iestādēm ar specifisku

mērķauditoriju, piemēram, vakarskolām, nav daudz iespēju veidot savstarpēju sadarbību, jo šajā procesā ir grūti iesaistīt skolēnus/audzēkņus.

Intervētie augstākās izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka augstākajā izglītībā mācībspēku pieredzei ir ievērojama nozīme, jo vairumā gadījumu studiju kursu docētāji, vadoties pēc savas pieredzes un konsultējoties ar nozares profesionāļiem, nosaka savu studiju kursu saturu.

Interviju rezultāti parāda, ka pastāv arī vairāki citi faktori, kuriem ir būtiska nozīme jaunu mācību priekšmetu vai izglītības programmu izveidē. Vairāki faktori ir raksturīgi visām intervijās aptvertajām izglītības pakāpēm, taču atsevišķi faktori ir raksturīgi konkrētas pakāpes izglītības iestādēm. Intervijās tika nosaukti šādi faktori:

- Augstākās un profesionālās izglītības iestādes: darba devēju ieteikumi un darba tirgus vispārīgās tendences (nozares, kurās trūkst speciālistu, tehnoloģiju attīstība, pieprasītās prasmes).
- Augstākās izglītības iestādes: studiju programmu padomes, kurās regulāri tiek izskatīti ar studiju programmas saturu un īstenošanu saistītie jautājumi un tiek pieņemti lēmumi par izmaiņām studiju programmu saturā vai īstenošanas procesā.
- Vairākas izglītības iestādes: administrācijas un kolektīva iekšējā nepieciešamība atjaunināt izglītības programmu saturu vai pilnveidot mācību priekšmetu saturu.
- Vispārējās izglītības iestādes: dažāda veida resursi, t.i., gan nozīmīgas informācijas, mācību literatūras un dažādu mācību līdzekļu pieejamība (pieejamie līdzekļi bieži vien neatbilst izglītības programmām un jaunas izglītības programmas īstenošanā nevar izmantot iepriekšējās izglītības programmas mācību literatūru), gan mācībspēku algām pieejamie resursi. Atsevišķu interviju rezultāti norāda, ka būtisks resurss ir izglītības iestādes iekšējā vide un administrācijas attieksme un atbalsts.
- Vispārējās izglītības iestādes: pašreizējā sistēma sniedz ļoti ierobežotas iespējas dalīties ar labās prakses piemēriem un ar tiem iepazīties, izglītības iestāžu sadarbības sistēma pirms administratīvi teritoriālās reformas funkcionēja veiksmīgāk.
- Vispārējās izglītības iestādes: mācību priekšmetos, kuros nav paredzēti centralizētie eksāmeni, pilnveide un satura izmaiņas norisinās veiksmīgāk nekā priekšmetos, kuros ir paredzēti centralizētie eksāmeni. Centralizēto eksāmenu eksistence traucē radošai pieejai mācību priekšmetu satura veidošanā un mācību priekšmeta programmas īstenošanā.

Apkopojot interviju rezultātus, var izdarīt secinājumu, ka vislielākā nozīme jaunu mācību priekšmetu un izglītības programmu izveidē ir mācībspēku pieredzei un plānotajiem mācīšanās rezultātiem, kā arī valsts izglītības un profesiju standartiem. Latvijas un ārvalstu izglītības institūciju pieredze vērtējama neviennozīmīgi. Interviju rezultāti liecina, ka ļoti liela nozīme ir arī nacionālajām kvalifikāciju ietvarstruktūrām, taču vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka nepastāv tieša kvalifikāciju ietvarstruktūru ietekme uz izglītības programmu saturu un to izveides procesu.

Interviju rezultāti par „**mācību priekšmetu un izglītības programmu īstenošanu, balstoties uz mācīšanās rezultātiem**”:

- 50% respondentu uzskata, ka mācību priekšmetu un izglītības programmu īstenošana „balstās” uz mācīšanās rezultātiem;
- 35,2% respondentu – „drīzāk balstās” uz mācīšanās rezultātiem;
- 11,1% respondentu – „viduvēji balstās” uz mācīšanās rezultātiem;
- 3,7% respondentu – „drīzāk nebalstās” uz mācīšanās rezultātiem;
- 0% respondentu – „nebalstās” uz mācīšanās rezultātiem.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, pēdējos gados izstrādātās grāmatas un metodiskie materiāli tiek strukturēti, kā arī mācību priekšmetu un studiju kursu apraksti tiek aktualizēti un pilnveidoti,

balstoties uz mācīšanās rezultātiem. Profesionālās izglītības iestāžu, kurās tiek īstenotas dažāda kvalifikācijas līmeņa profesionālās izglītības programmas, pārstāvji norādīja, ka balstīšanās uz rezultātiem vairāk notiek mācību prakses laikā.

Vairums vispārējās izglītības iestāžu pārstāvju norādīja, ka daļa skolēnu spēj pielietot stundā iegūtās zināšanas dažāda veida uzdevumu risināšanai un var pastāvīgi sameklēt informāciju un pielāgot to savām vajadzībām.

Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji, kas strādā ar skolēniem ar īpašām vajadzībām, liecina, ka mācību darbs ir vērsts uz individuālu mērķu sasniegšanu – rezultāts vairāk ir tas, ko konkrētais bērns var izdarīt, nevis tas, kas norādīts valsts izglītības standartos.

Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka viens no iemesliem, kāpēc mācību priekšmetu un izglītības programmas nepilnīgi balstās uz mācīšanās rezultātiem, ir tas, ka jaunieši ne vienmēr uzskata, ka izglītība ir pamats viņu veiksmei tālākajā dzīvē. Mācībspēkiem ir grūti ar šādiem jauniešiem strādāt un izplānot mācīšanās rezultātu sasniegšanu, tādēļ tiek analizēts mācību darbs, izvirzot jaunus mācību darba mērķus, īpaši attiecībā uz skolēniem ar īpašām vajadzībām.

Interviju rezultāti par „**izglītības satura savstarpējo saskaņošanu izglītības programmas ietvaros**”:

- 37% respondentu norādīja, ka „notiek” izglītības satura saskaņošana;
- 31,5% respondentu – „drīzāk notiek”;
- 25,9% respondentu – „viduvēji notiek”;
- 3,7% respondentu – „drīzāk nenotiek”;
- 1,9% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti apliecina, ka mācību metožu un izglītības satura savstarpējā saskaņošana izglītības programmu ietvaros tiek veikta ar dažādām metodēm, piemēram, vispirms tiek aptaujātas dažāda mērķa grupas (mācībspēki, skolēni/audzēkņi/studenti, darba devēji), tad notiek pārrunas ar kolēģiem.

Daudzi izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka mācību metožu un izglītības satura saskaņošana ir jāveic secīgāk, aktīvāk un tiešāk, kā arī tā ir jāietver izglītības kvalitātes novērtēšanā.

Interviju rezultāti par „**skolēnu/audzēkņu/studentu zināšanām un izpratni par mācīšanās rezultātiem**”:

- 53,8% respondentu uzskata, ka skolēniem/audzēkņiem/studentiem ir „viduvējas” zināšanas un izpratne par mācīšanās rezultātiem;
- 28,8% respondentu – „drīzāk pilnīgas” zināšanas un izpratne;
- 7,7% respondentu – „drīzāk nepilnīgas” zināšanas un izpratne;
- 5,8% respondentu – „pilnīgas” zināšanas un izpratne;
- 3,8% respondentu – „nepilnīgas” zināšanas un izpratne.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, izglītības iestāžu pārstāvji darbā ar skolēniem/audzēkņiem/studentiem pārsvarā nelieto terminu „mācīšanās rezultāti”, jo jaunieši bieži lielāku uzmanību pievērš skaitliskajam vērtējumam, nevis iegūtajām prasmēm.

Interviju rezultāti parāda, ka augstākās izglītības iestādēs lekcijās bieži vien tiek uzsvērti plānotie studiju rezultāti zināšanu, prasmju un kompetenču formā, taču studenti tos ne vienmēr izprot un sapratne bieži veidojas tikai pēc studiju kursa pabeigšanas. Lai šo situāciju risinātu, kā norāda intervētie profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji, audzēkņi ir jārosina novērtēt sasniegtos mācīšanās rezultātus, izmantojot dažādas metodes, piemēram, mācību laikā praktiski pielietot savas zināšanas, veicot reālus darba vides uzdevumus.

Interviju rezultāti liecina, ka profesionālās izglītības audzēkņi mācīšanās rezultātus sāk apzināties tikai mācību prakses laikā, sasaistot izglītības iestādē apgūto ar reālu darba vidi. Audzēkņu izpratni par mācīšanās rezultātiem negatīvi ietekmē fakts, ka mācību prakse uzņēmumos, kuras laikā audzēkņiem veidojas pilnīgāka izpratne, notiek vēlākajos mācībuursos.

Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem parāda, ka skolēnu izpratne par mācīšanās rezultātiem ir atkarīga no mācību priekšmetu skolotājiem, jo centralizēti izglītības iestāžu mērogā šim jautājumam uzmanība netiek pievērsta. Piemēram, skolotāji kopā ar skolēniem analizē pārbaudes darbu rezultātus un atkarībā no iepriekš apgūtajām prasmēm katram skolēnam individuāli definē pārbaudes darba saturu.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu pieejamību**”:

- Augstākās izglītības iestādes: ECTS katalogi, studiju kursu un studiju programmu apraksti, e-studiju vide, augstākās izglītības iestāžu pašnovērtējuma ziņojumi; studenti tiek informēti studiju kursu ievadā.
- Profesionālās izglītības iestādes: izglītības programmu apraksti, profesiju standarti, elektroniskais žurnāls; informācija papīra formā – pie katra mācību priekšmeta skolotāja un administrācijas (mācību daļa un/vai izglītības programmu vadītāji); audzēkņi tiek informēti mācību priekšmetu „Ievads studiju nozarē”, „Ievads profesijā” laikā.
- Vispārējās izglītības iestādes: e-žurnāls (skaitliskie vērtējumi, daudzos gadījumos – prasmju apraksti); mācību plāni un vērtējumu apraksti; tiek apspriesti metodiskajās sanāksmēs, vecāku sapulcēs, vecāki var iepazīties individuāli.

Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem, kuriem ir skaidrāka izpratne par mācīšanās rezultātu jēdzienu, norāda, ka vispārējās izglītības iestādēs šādi dati kopumā nav pieejami, jo valsts izglītības standarts nosaka, ka skolēniem par mācību darbu ir jāpiešķir tikai skaitlisks vērtējums. Mācīšanās rezultātiem nebūs nozīmes mācību darbā un skolēnu sasniegumu vērtēšanā, kamēr valsts līmenī nav noteikts, kādā līmenī ir jāapgūst noteiktas zināšanas, prasmes un kompetences, lai iegūtu konkrētu vērtējumu. Intervētie izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka daudz lielāka uzmanība jāvērs mācību sasnieguma vērtējuma sasaistei ar reālām skolēnu prasmēm, taču valsts izglītības standarti to nenodrošina.

Skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegumu vērtēšana

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu lietojuma nozīmi mācību/studiju sasniegumu vērtēšanā**”:

- 40,7% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultātiem ir „drīzāk liela” nozīme skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegumu vērtēšanā;
- 31,5% respondentu – „vidēji liela” nozīme;
- 18,5% respondentu – „liela” nozīme;
- 5,6% respondentu – „drīzāk maza” nozīme;
- 1,9% respondentu – „maza” nozīme;
- 1,9% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti ar profesionālās izglītības iestāžu mācībspēkiem liecina, ka centralizētie profesionālās kvalifikācijas eksāmeni vislabāk atspoguļo iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences; eksāmeni tiek rīkoti un vērtēti sadarbībā ar darba devējiem. Vispārējos mācību priekšmetos lielākoties tiek pārbaudītas audzēkņu iegūtās zināšanas, taču iegūtās prasmes un kompetences netiek pārbaudītas pietiekami un tam ir vairāki iemesli (piemēram, laika trūkums,

neatbilstoša materiāltehniskā bāze vai pat tās trūkums, attiecīgu mācību metožu nepielietošana ne mācību, ne vērtēšanas procesā).

Interviju rezultāti ar mācībspēkiem parāda, ka mācīšanās rezultātu formulēšana vien nepalīdz veikt atbilstošu skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegumu novērtēšanu, jo formulējumi pārsvarā aprakstīti pārāk vispārīgi. Intervējamie uzskata, ka mācīšanās rezultāti neiekļauj mācību sasniegumu gradāciju, līdz ar to nav iespējams definēt, kādas ir minimālās mācību/studiju priekšmeta prasības, kas skolēniem/audzēkņiem/studentiem jānokārto. Interviju rezultāti liecina, ka pašlaik nav skaidrs, kā saistīt formulētos mācīšanās rezultātus ar skaitliskiem vērtējumiem, tādēļ vērtējot mācību/studiju sasniegumus, mācībspēki vadās pēc savas izpratnes. Mācīšanās rezultātu un skaitliskās vērtēšanas sistēmas savstarpēja sasaiste ir īpaši nozīmīga mācību darbā, sevišķi izglītības iestādēs, kurās mācās bērni ar īpašām vajadzībām, mācīšanās grūtībām vai traucējumiem.

Interviju rezultāti par „**pārbaudes darbu sasaisti ar mācīšanās rezultātiem**”:

- 41,3% respondentu uzskata, ka mācībspēku veidotie pārbaudes darbi „lielā mērā” ir balstīti mācīšanās rezultātos;
- 41,3% respondentu – „drīzāk lielā mērā” ir balstīti mācīšanās rezultātos;
- 15,2% respondentu – „vidējā mērā” ir balstīti mācīšanās rezultātos;
- 2,2% respondentu – „drīzāk mazā mērā” ir balstīti mācīšanās rezultātos.

Interviju rezultāti liecina, ka mācīšanās rezultātu iekļaušanu augstākās izglītības programmās pēdējo gadu laikā lielā mērā ir veicinājusi obligātā prasība aprakstīt mācīšanās rezultātus studiju kursu aprakstos, ar ko studenti tiek iepazīstināti. Sakarā ar šīm izmaiņām augstskolu administrācijas pārstāvji un mācībspēki ir apmeklējuši dažādus seminārus, iepazīnušies ar materiāliem internetā un konsultējušies ar kolēģiem, kas kopumā veicinājis arī augstākās izglītības iestāžu personāla zināšanas un izpratni par mācīšanās rezultātu lietojumu un nozīmi. Kā norādīja intervētie augstākās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji, ir mācībspēki, kuri seko līdzī pārrmaiņām un daudz strādā pie studiju procesa pilnveides, bet ir arī mācībspēki, kuri nelabprāt pieņem pārmaiņas, prasības izpilda vairāk formāli un nav pielāgojuši pārbaudes darbus studiju kursu aprakstiem.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, profesionālo studiju programmu studiju priekšmetos mācīšanās rezultāti ir skaidrāki nekā akadēmisko studiju programmu priekšmetos, jo to studiju saturu nosaka profesiju standarti. Profesiju standartu prasības ir izstrādātas sadarbībā ar darba devējiem un tiek regulāri atjaunotas, lai gan ne visi intervētie augstākās izglītības iestāžu pārstāvji bija apmierināti ar izveidotajiem profesiju standartiem. Turklāt, profesiju standartu atjaunošana ir ļoti birokrātisks un sarežģīts process, kas aizņem ilgu laiku. Interviju rezultāti liecina, ka, studiju programmās koncentrējoties uz individuālu pieeju studentiem, mācīšanās rezultātu sasniegšanai ir lielāka nozīme, kā arī iespējams precīzāk analizēt katra studenta progresu, ko nav iespējams izdarīt, strādājot ar lielām studentu grupām.

Interviju rezultāti (ar vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par „**Valsts izglītības satura centra (VISC) veidoto pārbaudes darbu satura atbilstību sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem**”:

- 34,3% respondentu uzskata, ka VISC veidotie pārbaudes darbi „lielā mērā” atbilst plānotajiem mācīšanās rezultātiem;
- 34,3% respondentu – „drīzāk lielā mērā” atbilst plānotajiem mācīšanās rezultātiem;
- 14,3% respondentu – „vidējā mērā” atbilst plānotajiem mācīšanās rezultātiem;
- 11,4% respondentu – „grūti pateikt”;
- 5,7% respondentu – „drīzāk mazā mērā” atbilst plānotajiem mācīšanās rezultātiem.

Interviju rezultāti liecina, ka vispārējās izglītības programmu mācību priekšmetu saturu un mācīšanās rezultātus nosaka valsts izglītības standarti. Tā kā vispārējos mācību priekšmetus īsteno

ievērojams skaits skolotāju, šiem mācību priekšmetiem ir izstrādātas un standartizētas dažādas mācību un skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas metodikas. Intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka skolotāji bieži vien pat nemāk patstāvīgi izveidot pārbaudes darbus, jo nepārzina to veidošanas metodiku. Šobrīd nav nepieciešams pārzināt šos jautājumus, jo pārbaudes metodes ir brīvi pieejamas izmantošanai gatavā formā. Vispārējās izglītības iestādes atšķirīgā mērā pievērš uzmanību kvalitatīvajiem rādītājiem mācību procesā – ievērojamā daļā vispārējās izglītības iestādēs tiek analizētas skolēnu atzīmes un skolotāju darba pašnovērtējums, mazāk izglītības iestādēs uzmanību pievērš arī mācīšanās rezultātu sasniegšanai, veidojot papildus visaptverošus pārbaudes darbus, analizējot skolotāju atskaites un sasniegto mācīšanās rezultātu analīzē iesaistot skolēnus.

Intervētie profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji pauda kritisku viedokli par VISC veidotajiem pārbaudes darbiem – profesionālās izglītības programmās ietvertu profesionālo mācību priekšmetu dēļ ir samazināts stundu skaits vispārējiem mācību priekšmetiem, taču tas netiek ņemts vērā un profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem ir jāpilda tie paši VISC veidotie pārbaudes darbi, kas paredzēti vispārējās izglītības iestāžu skolēniem. Tā kā VISC veido pārbaudes darbus, balstoties uz katra mācību priekšmeta pilno apjomu, profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem šie pārbaudes darbi ir pārāk sarežģīti, kas negatīvi ietekmē audzēkņu pašvērtējumu. Vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka VISC veidotie pārbaudes darbi atbilst mācību priekšmetu standartiem, tomēr nesniedz pilnvērtīgu kopainu par mācīšanās rezultātiem, kā arī pārbaudes darbu veikšanai būtu jāparedz vairāk laika.

Interviju rezultāti par „**skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni attiecībā uz pārbaudes darbu veidošanas principiem**”:

- 38,5% respondentu uzskata, ka skolēni/audzēkņi/studenti „vidējā mērā” izprot pārbaudes darbu veidošanas principus;
- 36,5% respondentu – „drīzāk lielā mērā”;
- 13,5% respondentu – „lielā mērā”;
- 9,6% respondentu – „drīzāk mazā mērā”;
- 1,9% respondentu – „grūti pateikt”.

Ievērojama daļa respondentu atzina, ka skolēnu/audzēkņu/studentu izpratne par šiem jautājumiem ir atkarīga no mācībspēka spējām izskaidrot vērtēšanas kārtību, lai gan daudziem skolēniem/audzēkņiem/studentiem tas neinteresē vai pat nav jāsaprot. Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka pārsvarā pārbaudījumos ietvertie uzdevumi ir līdzīgi klasē izskatītajiem piemēriem, līdz ar to skolēni zina, kāda veida uzdevumi pārbaudes darbos būs. Skolēni tiek informēti, ka par standarta uzdevumu izpildīšanu var iegūt vērtējumus „8”, bet augstāku vērtējumu var iegūt, parādot papildus zināšanas un radošumu.

Interviju rezultāti norāda, ka vislielākā nevienprātība vērojama augstākās izglītības iestāžu pārstāvju vidū. Šo faktu var skaidrot ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvju atšķirīgajām iespējām strādāt ar studentu sasniegumu vērtēšanu, vienotas sistēmas neesamību, mācībspēku akadēmisko brīvību un iespēju studiju saturu un pārbaudes darbus veidot pēc saviem ieskatiem. Intervētie augstākās izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka prasības vērtējumu iegūšanai ir pieejamas studiju kursu aprakstos, bet ne visi studenti tās izprot un ne visiem studentiem tās interesē. Motivētākie studenti pievērš uzmanību studiju kursa aprakstam un seko līdzīgi, vai studiju process notiek atbilstoši aprakstam. Atsevišķās intervijās ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem tika uzsvērts, ka vērtēšanas prasības tiek skaidri formulētas, un studentiem pieejami kritēriji, pēc kuriem darbs tiks vērtēts vai katram uzdevumiem norādīts punktu skaits, ko var iegūt par tā izpildīšanu.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu ietekmi uz skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni attiecībā uz mācību priekšmeta nozīmi**”:

- 48,9% respondentu uzskata, ka skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni par attiecīgā mācību priekšmeta nozīmi „ietekmēs” pāreja uz mācīšanās rezultātiem;
- 26,7% respondentu – „drīzāk ietekmēs” pāreja uz mācīšanās rezultātiem;
- 13,3% respondentu – „grūti pateikt”;
- 8,9% respondentu – „vidēji ietekmēs” pāreja uz mācīšanās rezultātiem;
- 2,2% respondentu – „drīzāk neietekmēs” pāreja uz mācīšanās rezultātiem.

Interviju rezultāti norāda, ka būtu ļoti būtiski veicināt studentu izpratni par mācību priekšmetu nozīmi mūžizglītības kontekstā, kurā piedalās cilvēki ar priekšzināšanām un skaidrāku vīziju par to, ko vēlas iegūt. Līdzīgi šis jautājums ir svarīgs profesionālajā izglītībā, kur ir vieglāk izskaidrot mācību priekšmeta lomu profesijas apgūvē, jo mācību priekšmetos ietvertie mācīšanās rezultāti lielā mērā saistīti ar profesionālajā darbībā nepieciešamajām zināšanām un prasmēm. Šie mācīšanās rezultāti mācību procesā tiek praktiski arī pārbaudīti, un to sasniegšanas novērtēšanā iesaistīti darba devēji. Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem norāda, ka šobrīd daudziem skolēniem ir vāja izpratne par mācību priekšmetu pielietojumu darbā, līdz ar to viņi neapzinās to jēgu un viņiem trūkst motivācijas mācīties. Vairāki intervētie vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji ierosināja veicināt karjeras izglītību, lai palīdzētu jauniešiem laicīgi sākt domāt par savām nākotnes iespējām, tādā veidā piešķirot lielāku nozīmi mācību procesam un mērķtiecīgi izvēloties brīvā laika pavadīšanas iespējas, ko skolēni un vecāki nenovērtē pietiekami augstu.

Analizējot interviju rezultātus, var secināt, ka lielākā daļa intervējamo uzskata, ka mācīšanās rezultātu lietojums ir „vidēji nozīmīgs” vai „drīzāk nozīmīgs”. Tomēr kopumā izglītības sistēma nav viendabīga un arī darbs ar mācīšanās rezultātu ieviešanu un to pielietojums ievērojami atšķiras pa izglītības pakāpēm un veidiem, turklāt atšķirības pastāv arī vienas izglītības pakāpes un veida izglītības iestādēs. Šo faktu var skaidrot ar sadrumstalotu izglītības sistēmu, vienotas izpratnes trūkumu valstī, kā arī izglītības iestāžu pārstāvju lielo darba slodzi un laika trūkumu šī jautājuma pilnvērtīgai risināšanai. Interviju rezultāti liecina, ka nepieciešama ciešāka sasaiste starp mācīšanās rezultātiem un mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodiku, kas tiktu veidota atbilstoši mācīšanās rezultātiem. Lai mācībspēkiem būtu iespēja vairāk pievērsties mācīšanās rezultātu sasniegšanai, individuāli strādāt ar skolēniem/audzēkņiem/studentiem un veicināt radošāku mācību procesu, būtu jāveic vairāki pasākumi, piemēram, jāsamazina mācībspēku darba pienākumu slodze, skolēnu/audzēkņu/studentu skaits uz vienu mācībspēku, jāievieš mācībspēku asistenti, kā arī jāorganizē papildus izglītojošas aktivitātes un jāpopularizē labās prakses piemēri.

Iekšējā izglītības iestādes kvalitātes vērtēšana

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu nozīmi izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā izglītības iestādē**”:

- 56,9% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultātiem ir „būtiska nozīme” izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā;
- 29,4% respondentu – „drīzāk būtiska nozīme” izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā;
- 9,8% respondentu – „viduvēja nozīme” izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā;
- 2% respondentu – „drīzāk nebūtiska nozīme” izglītības procesa pilnveides nodrošināšanā;
- 2% respondentu – „grūti pateikt”.

Interviju rezultāti liecina, ka, lai gan vairākums intervējamo apzinās mācīšanās rezultātu ievērojamo nozīmi, laika trūkums ir būtisks šķērslis kvalitatīvai sasniegto mācīšanās rezultātu

novērtēšanai un iespējamo nepilnību analīzei. Tāpēc izglītības kvalitātes novērtēšanā vairāk uzmanības tiek pievērsts skolēnu/audzēkņu/studentu iegūtajiem vērtējumiem un sekmības rādītājiem – tos ir vieglāk atspoguļot un pamatot. Tomēr intervētie izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka arī šī informācija ļauj pilnveidot izglītības procesu, kā arī parāda tā tālāko attīstības virzienu.

Interviju rezultāti norāda, ka iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā mācību priekšmetos iekļauto mācīšanās rezultātu mērķtiecīga sasniegšana tiek pārbaudīta dažādos veidos: tiek veikta mācību procesa novērošana jeb hospitācijas; augstākajā izglītībā tiek veikta studentu un absolventu aptauja; tiek aptaujāti arī darba devēji; vispārējās izglītības iestādēs skolotājiem ir jāiesniedz mācību pusgada un mācību gada atskaites, kā arī pašnovērtējuma ziņojumi. Sasniegtie rezultāti un dokumenti tiek analizēti un pēc tam apspriesti metodiskajās sēdēs. Pārsvarā vispārējās izglītības iestādēs darbojas metodiskās komisijas vai atsevišķi atalgoti metodiskie darbinieki, kuri analizē mācību procesu un izstrādā ieteikumus tā pilnveidei. Atsevišķas izglītības vispārējās izglītības iestādes organizē mācību metodiskās dienas vai konferences un labās prakses prezentācijas.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu definēšanu un sasniegšanu kā kritēriju iekšējā izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā**”:

- 54,9% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultātu definēšana un sasniegšana „ir kritērijs” iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā;
- 25,5% respondentu – „drīzāk ir kritērijs”;
- 13,7% respondentu – „grūti pateikt”;
- 3,9% respondentu – „viduvēji ir kritērijs”;
- 2% respondentu – „drīzāk nav kritērijs”.

Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka mācīšanās rezultāti kļuvuši par nozīmīgu kritēriju pēdējos gados, kopš to aprakstīšana studiju priekšmetiem kļuvusi par obligātu prasību. Augstākās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji norādīja, ka mācīšanās rezultātu formulēšana bija laikietilpīgs un sarežģīts process, kas vēl daudzviet nav beidzies, bet tas ir palīdzējis uzlabot iekšējās kvalitātes kontroli, ir vieglāk novērst studiju priekšmetu dublēšanos, kā arī konstatēt nepilnības vai mācīšanās rezultātu trūkumus izglītības programmas ietvaros. Lai gan interviju rezultāti parāda, ka mācīšanās rezultātu definēšana un sasniegšana „ir” vai „drīzāk ir” kritērijs iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā, ziņojumos un atskaitēs galvenokārt tiek atspoguļoti mācību/studiju sasniegumi ballēs. Visās izglītības iestādēs nav izvirzīta prasība obligāti sniegt rakstiskus komentārus par sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem, līdz ar to nepastāv vienota sistēma un izpratne par sasniegto mācīšanās rezultātu atspoguļojumu un tā nozīmi. Intervētie mācītāji uzsvēra, ka skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegto mācīšanās rezultātu individuāla analīze šobrīd nav iespējama mācītāju lielās darba slodzes un laika trūkuma dēļ.

Ārējā izglītības iestādes kvalitātes vērtēšana

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu izvērtēšanu akreditācijas ekspertu vizītes laikā**”:

- Augstākās izglītības iestādes: akreditācijas vizīšu laikā eksperti pārbauda, vai studiju programmu pašnovērtējumu ziņojumos ir aprakstīti gan studiju programmas, gan katra studiju priekšmeta mācīšanās rezultāti, tomēr ekspertiem jāvērtē ļoti dažādi faktori un parasti netiek pievērsta uzmanība tam, vai aprakstītie mācīšanās rezultāti tiek sasniegti un atbilstoši novērtēti; atsevišķos gadījumos mācīšanās rezultātiem ir pievērsta liela nozīme – uzdoti jautājumi mācītājiem, studentiem gaitējos un izpētītās arī izmantotās vērtēšanas metodes; parasti lielāku uzmanību mācīšanās rezultātu novērtēšanai pievērš ārzemju eksperti.

- Vispārējās izglītības iestādes: pēdējā laikā daļa izglītības iestāžu akreditētas attālināti, pārbaudot izglītības iestāžu dokumentāciju un iesniegtos ziņojumus, ekspertiem svarīgākas ir skolēnu sekmes (atzīmes). Ja akreditācija notiek klātienē, eksperti apmeklē arī mācību nodarbības, tomēr atsevišķu nodarbību novērošana nevar sniegt pilnvērtīgu iespaidu par mācību procesu, jo skolotāji ir iepriekš informēti par ekspertu vizītiem un tam sagatavojas. Mācību stundu hospitācijas akreditācijas vizīšu laikā skolotājus pakļauj stresam un nesniedz gaidīto rezultātu. Pārsvārā skolotāji netiek iepazīstināti ar ekspertu ziņojumiem. Izglītības iestādes pēc to veidiem, specializācijas, atrašanās vietas, finansējuma, skolēnu skaita un viņu iepriekšējās sagatavotības līmeņa ir ļoti atšķirīgas, bet akreditācijas procesā visām izglītības iestādēm ir vienādi kritēriji. Izglītības iestāžu pārstāvji, kuri strādā ar bērniem un jauniešiem ar īpašām vajadzībām uzsvēra, ka akreditācijas procesā jāņem vērā skolēnu individuālā izaugsme, kas panākta izglītības iestādē, nevis tikai skolēnu atzīmju analīze un centralizēto eksāmenu rezultāti.
- Profesionālās izglītības iestādes: ārējā kvalitātes vērtēšana ir diezgan formāls process, turklāt ekspertiem nereti nozīmīgākas ir audzēkņu sekmes, nevis mācīšanās rezultāti. Ārējās kvalitātes novērtēšanā jāpārlicinās par kvalifikācijas eksāmenu kvalitāti, jo tajos labi atspoguļotas audzēkņu zināšanas, prasmes un kompetences. Vispirms ir jāsakārto normatīvā bāze, pēc tam jāievieš mācīšanās rezultātu jēdziens akreditācijā.

Interviju rezultāti par „**izglītības programmu akreditācijas balstīšanu uz mācīšanās rezultātu novērtējumu**”:

- 37,3% respondentu uzskata, ka izglītības programmu akreditācijai „ir jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu;
- 35,3% respondentu – „drīzāk ir jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu;
- 13,7% respondentu – „vidējā mērā ir jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu;
- 7,8% respondentu – „nav jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu;
- 3,9% respondentu – „grūti pateikt”;
- 2% respondentu – „drīzāk nav jābalsta” uz mācīšanās rezultātu novērtējumu.

Interviju rezultāti liecina, ka mācīšanās rezultātu sasniegšana ir būtisks kritērijs, un tas ir jāņem vērā izglītības iestāžu akreditācijā, bet tas ir viens no daudziem mācību kvalitātes kritērijiem, un visi kritēriji jāvērtē kontekstā viens ar otru. Akreditācijas procesā ir svarīgi vērtēt mācību procesu, iekšējās kvalitātes kontroles mehānismus, centralizēto valsts eksāmenu vispārējos mācību priekšmetos un centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu rezultātus, skolēnu/audzēkņu/studentu individuālo izaugsmi, kā arī absolventu nodarbinātības rādītājus.

Iepriekšējās izglītības atzīšana

Interviju rezultāti par „**respondentu pieredzi saistībā ar iepriekšējās izglītības atzīšanu**”. Vairums respondentu norādīja, ka izglītības iestāde pārsvārā nodarbojas ar formālās izglītības atzīšanu saistībā ar skolēna/audzēkņa/studenta pāreju no vienas izglītības iestādes uz citu, *Erasmus* apmaiņas studijās iegūto kredītpunktu atzīšanu. Šajos gadījumos nereti uzmanība vairāk tiek pievērsta atzīmēm un kredītpunktiem, nevis konkrētām apgūtajām zināšanām, prasmēm un kompetencēm. Atsevišķās intervijās tika minēti neformālās un ikdienas izglītības atzīšanu piemēri – pārsvārā iepriekšējā darba pieredze tika atzīta kā prakse. Interviju rezultāti liecina, ka profesionālās izglītības iestādes sadarbojas ar uzņēmumiem, kuros strādā mācības pametušie audzēkņi – izglītības iestādes aicina uzņēmumus motivēt savus darbiniekus pabeigt mācības, piedāvājot atzīt darba pieredzi. Atsevišķos gadījumos, kad tiek atzīta iepriekšējā darba pieredze, kvalifikācijas iegūšanai pretendētājam ir jānokārto tikai gala pārbaudījumi.

Plašāk neformālās un ikdienas izglītības atzīšana ir pētīta projekta Val-Net ietvaros, kura izdevumā „Neformālās un informālās mācīšanās rezultātu atzīšana”¹⁰ ir apkopota informācija par līdzšinējo progresu mācīšanās rezultātu atzīšanā, kā arī izstrādātas rekomendācijas procesa pilnveidei. Projekta pētījuma rezultāti liecina, ka līdz 2013. gada februārim neformālā un ikdienas izglītība atzīta 478 cilvēkiem. Kā norādīts rekomendāciju sadaļā, lai arī formāli atzīšanas sistēma strādā, ir jāveic virkne izglītojoši pasākumi, lai sabiedrība un mācību iestādes veiksmīgāk izmantotu izglītības atzīšanas iespējas. Līdzīgs secinājums tiek izdarīts arī par mācīšanās rezultātu pieejas, kas ir viens no neformālās un ikdienas izglītības atzīšanas stūrakmeņiem, ieviešanu Latvijā. Formāli mācīšanās rezultāti tiek lietoti, bet nepieciešams plašāk skaidrot un informēt iesaistītās puses.

Interviju rezultāti par „**pārejas uz mācīšanās rezultātiem nozīmi iepriekšējās izglītības atzīšanā**”:

- 35,5% respondentu uzskata, ka pāreja uz mācīšanās rezultātiem „sekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu;
- 35,5% respondentu – „drīzāk sekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu;
- 12,9% respondentu – „viduvēji sekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu;
- 9,7% respondentu – „grūti pateikt”;
- 3,2% respondentu – „drīzāk nesekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu;
- 3,2% respondentu – „nesekmēs” iepriekšējās izglītības atzīšanu.

Interviju rezultāti liecina, ka respondenti diezgan pozitīvi vērtē mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanas potenciālo ietekmi uz iepriekšējās izglītības atzīšanu. Izvērtējot interviju rezultātus, var secināt, ka kopumā attieksme pret iepriekšējās izglītības, tai skaitā neformālās un ikdienas izglītības atzīšanu, ir pozitīva, taču praksē tas ir noticis salīdzinoši reti. Nepieciešams īstenot plašu skaidrojošo darbu gan ar izglītības iestāžu darbiniekiem, gan ar sabiedrību kopumā, lai iedzīvotāji, kuriem ir attiecīgās zināšanas, prasmes un kompetences, apzinātos savas iespējas, bet tajā pašā laikā arī saprastu, ka ir jāpierāda savas spējas praksē, lai iegūtu attiecīgo kvalifikāciju apliecinājošo dokumentu.

Respondentu gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu lietošanu

Noslēdzošā intervijas sadaļa tika veltīta respondentu vērtējumam par to, kā mācīšanās rezultātu pieeja atbalsta vai – gluži pretēji – traucē dažādiem ar mācīšanos saistītiem procesiem. Pavisam pa visām mērķa grupām tika uzdoti desmit jautājumi. Rezultāti par šo interviju sadaļu apkopoti 9. tabulā. Turpmāk aplūkotas respondentu atbildes uz šiem jautājumiem.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu atbalstu skolēna/audzēkņa/studenta centrētai pieejai**”:

- 37,7% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „atbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju;
- 35,8% respondentu – „drīzāk atbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju;
- 35,8% respondentu – „grūti pateikt”;
- 5,7% respondentu – „viduvēji atbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju;
- 3,8% respondentu – „neatbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju;
- 1,9% respondentu – „drīzāk neatbalsta” skolēna/audzēkņa/studenta centrētu pieeju.

¹⁰ Val-Net projekta darba grupa, „Neformālās un informālās mācīšanās rezultātu atzīšana”, <http://www.valnetlatvija.eu/wp-content/uploads/2013/02/ValNet-e-gramata2.pdf> (skatīts 15.12.2013.)

9. tabula. Respondentu gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu lietošanu (biežums)

	Nē vai drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā vai jā	Grūti pateikt
Vai līdz ar pāreju uz mācīšanās rezultātiem, tiek atbalstīta mācībās iesaistīto centrēta pieeja?	3	3	39	8
Vai līdz ar pāreju uz mācīšanās rezultātiem, tiek sekmēta iespēja piemērot izglītību individuālajām vajadzībām (veicināt „interaktīvu mācīšanos”)?	5	8	37	3
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs labāku mācībās iesaistīto izpratni par attiecīgās izglītības programmas vai studiju kursa/mācību priekšmeta jēgu un nozīmi?	1	4	42	6
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem ietekmēs mācību sasniegumu vērtēšanas metodes?	2	6	39	5
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs salīdzināmāku mācību sasniegumu vērtēšanu?	6	5	20	22
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem mazinās šķēršļus mūžizglītībai?	2	2	11	1
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs dialogu starp ieinteresētajām pusēm no izglītības jomas un no darba tirgus?	0	3	13	0
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs iepriekšējās izglītības atzīšanu?	2	4	22	3
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem uzlabos iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu?	5	2	36	10
Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem uzlabos ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu?	0	8	30	15

Analizējot datus pa respondentu pārstāvētajām izglītības iestāžu pakāpēm, tika konstatēts, ka, paaugstinoties izglītības pakāpei, samazinās atbilžu „grūti pateikt” īpatsvars, bet pieaug pozitīvo atbilžu īpatsvars. Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu darbiniekiem parāda, ka studenti tiek aktīvi iesaistīti studiju programmu un kursu pilnveidē. Intervētie profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka, lai audzēkņi apgūtu profesijas standartā noteiktās zināšanas, prasmes un kompetences, skolotājiem nav plašas iespējas pielāgot izglītības saturu attiecīgo audzēkņu interesēm.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu atbalstu iespējai piemērot izglītību individuālajām vajadzībām**”, t.i., veicināt „interaktīvu mācīšanos”:

- 39,6% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „drīzāk sekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām;
- 30,2% respondentu – „sekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām;
- 15,1% respondentu – „viduvēji sekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām;
- 7,5% respondentu – „drīzāk nesekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām;
- 5,7% respondentu – „grūti pateikt”;
- 1,9% respondentu – „nesekmē” iespēju piemērot izglītību individuālajām vajadzībām.

Analizējot datus dažādos griezumos, tika secināts, ka izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji biežāk atbildēja „jā” vai „drīzāk jā”, nekā mācībspēki. Savukārt, atkarībā no izglītības iestādes veida – biežāk ar „jā” vai „drīzāk jā” atbildēja augstākās un profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji.

Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka individuālo pieeju studentiem veicina tiešsaistē pieejamie mācību kursi (MOOCs), kā arī biežās individuālās konsultācijās, kā arī papildu studiju aktivitātes spējīgākiem studentiem. Izmantojot mācīšanās rezultātu pieeju, iespējams veiksmīgāk šo individuālo darbu iekļaut studiju procesā. Interviju rezultāti ar profesionālās izglītības iestāžu darbiniekiem atklāj divas tendences. Pirmkārt, respondenti uzsvēra, ka jau šobrīd mācības ir ļoti individuālas, attīstot katra audzēkņa prasmes. Otrkārt, audzēkņu iepriekšējais sagatavotības līmeni, nonākot profesionālās izglītības iestādē, bieži vien ir zems, tāpēc nav iespējams izpildīt valsts izglītības standarta prasības, jo skolotājiem jāskaidro mācību saturs no iepriekšējiem izglītības posmiem. Līdz ar to profesionālās izglītības iestādēs pēc būtības pastāv individualizēta pieeja, taču tā neatbilst valsts noteiktajiem izglītības standartiem. Interviju rezultāti ar vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem parāda, ka trūkst resursu, lai varētu pilnvērtīgi pievērsties individuāli katram skolēnam. Skolotājiem ir nepieciešams vairāk laika, vajadzīgi lielāki finanšu resursi un jāpiesaista skolotāju palīgi. Turklāt ir jāpilnveido valsts izglītības standarti, padarot tos plašākus un papildinot ar atbilstošiem metodiskiem materiāliem

Interviju rezultāti par **„mācīšanās rezultātu atbalstu skolēnu/audzēkņu/studentu izpratnes veicināšanā par attiecīgās izglītības programmas un mācību priekšmeta/kursa jēgu un nozīmi”**:

- 47,2% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „veicina” skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni par izglītības programmas un mācību priekšmeta/kursa nozīmi;
- 32,1% respondentu – „drīzāk veicina” skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni;
- 11,3% respondentu – „grūti pateikt”;
- 7,5% respondentu – „viduvēji veicina” skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni;
- 1,9% respondentu – „drīzāk neveicina” skolēnu/audzēkņu/studentu izpratni.

Analizējot interviju rezultātus, kopumā nav būtisku viedokļu atšķirību, atkarībā no respondentu pārstāvētās izglītības iestādes veida. Tomēr visvairāk pozitīvi atbildēja augstākās izglītības iestāžu pārstāvji, kuri uzsvēra mācīšanās rezultātu pieejas nozīmi mūžizglītības kontekstā.

Interviju rezultāti par **„mācīšanās rezultātu ietekmi uz skolēnu/audzēkņu/studentu mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodēm”**:

- 40,4% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „ietekmē” skolēnu/audzēkņu/studentu mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes;
- 34,6% respondentu – „drīzāk ietekmē” mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes;
- 11,5% respondentu – „viduvēji ietekmē” mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes;
- 9,6% respondentu – „grūti pateikt”;
- 1,9% respondentu – „drīzāk neietekmē” mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes;
- 1,9% respondentu – „neietekmē” mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes.

Analizējot datus arī pa respondentu grupām un pārstāvēto izglītības iestāžu veidiem, tika novērota diezgan līdzīga – pozitīva – atbilde. Interviju rezultāti liecina, ka, pirmkārt, mācībspēkiem ne vienmēr ir pietiekamas zināšanas par dažādām mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodēm; ja iespējams, valsts nepiedāvā atbilstošus metodiskos materiālus. Otrkārt, tā kā mācībspēkiem pašiem jāizstrādā metodiskie materiāli un jāizvēlas vērtēšanas metodes, nepieciešami papildus laika un finanšu resursi. Turklāt, jo vairāk tiks izmantotas kvalitatīvās, nevis kvantitatīvās mācību/studiju sasniegumu vērtēšanas metodes, jo vairāk laika un finanšu resursi jāiegulda.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu ietekmi uz skolēnu/audzēkņu/studentu mācību/studiju sasniegumu vērtējumu salīdzināmību**”:

- 41,5% respondentu atbildēja „grūti pateikt”;
- 22,6% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „sekmēs” skolēnu/audzēkņu/studentu mācību/studiju sasniegumu vērtējumu salīdzināmību;
- 15,1% respondentu – „drīzāk sekmēs” vērtējumu salīdzināmību;
- 9,4% respondentu – „viduvēji sekmēs” vērtējumu salīdzināmību;
- 9,4% respondentu – „drīzāk nesekmēs” vērtējumu salīdzināmību;
- 1,9% respondentu – „nesekmēs” vērtējumu salīdzināmību.

Analizējot datus pa izglītības iestāžu veidiem, pārsvarā vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu darbinieki atbildēja „grūti pateikt”, salīdzinot ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvju atbildēm. Interviju rezultāti liecina, ka, no vienas puses, kā uzsvēra augstākās izglītības iestāžu darbinieki, mācīšanās rezultātu pieeja padarīs studiju sasniegumu vērtēšanas kritērijus saprotamākus un pamatotākus. Veicot regulāru studentu sasniegumu vērtēšanu studiju kursa ietvaros, tiek analizēts mācīšanās rezultātu sasniegšanas progress, kas ļauj izvēlēties atbilstošu darba ātrumu un mācību metodes. No otras puses, kā norādīja vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji, skolēnu sasniegumus savā starpā nevajag salīdzināt.

Interviju rezultāti (ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par „**mācīšanās rezultātu atbalstu mūžizglītībai**”:

- 56,3% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultātu ieviešana „mazinās” šķēršļus mūžizglītībai;
- 12,5% respondentu – „drīzāk mazinās” šķēršļus mūžizglītībai;
- 12,5% respondentu – „viduvēji mazinās” šķēršļus mūžizglītībai;
- 12,5% respondentu – „drīzāk nemazinās” šķēršļus mūžizglītībai;
- 6,3% respondentu – „grūti pateikt”.

Intervējamie uzsvēra iepriekšējās izglītības atzīšanu, kas veicinātu pieaugušo atgriešanos izglītībā.

Interviju rezultāti (ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem) par „**mācīšanās rezultātu nozīmi dialoga veicināšanā starp ieinteresētajām pusēm – izglītības iestādēm un darba tirgu**”:

- 43,8% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „sekmēs” dialogu starp ieinteresētajām pusēm;
- 37,5% respondentu – „drīzāk sekmēs” dialogu starp ieinteresētajām pusēm;
- 18,8% respondentu – „viduvēji sekmēs” dialogu starp ieinteresētajām pusēm.

Interviju rezultāti parāda, ka mācīšanās rezultātu izmantošana ļaus pilnvērtīgāk novērtēt mācību prakses rezultātus, jo augstskolai un prakses devējam būs vienota izpratne par vērtēšanas kritērijiem. Kopumā mācīšanās rezultāti precīzāk nekā studiju priekšmetu uzskaitījums vai kredītpunktu skaits raksturos studentu un absolventu zināšanas, prasmes un kompetences darba devējiem saprotamā veidā gan tiem sadarbojoties ar augstskolām, gan pieņemot darbā augstākās izglītības iestāžu absolventus. Intervējamie arī uzsvēra, ka augstskolām jānodrošina līdzsvars starp darba tirgus vajadzību apmierināšanu un zinātnes attīstību.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu ietekmi uz iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu**”:

- 34% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „veicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;

- 34% respondentu – „drīzāk veicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 18,9% respondentu – „grūti pateikt”;
- 5,7% respondentu – „drīzāk neveicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 3,8% respondentu – „neveicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 3,8% respondentu – „viduvēji veicinās” iekšējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu.

Analizējot datus atkarībā no intervējamo pārstāvēto izglītības iestāžu veida, vispārējās izglītības iestāžu darbinieki visbiežāk izvēlējās atbildi „grūti pateikt”, kam seko atbilde „jā”; profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji – atbildi „drīzāk jā”; augstākās izglītības iestāžu pārstāvji – atbildi „jā”, bet neviens – atbildi „grūti pateikt”. Šie interviju rezultāti norāda, ka, iespējams, profesionālās un augstākās izglītības iestāžu darbinieki labāk izprot mācīšanās rezultātu pieeju iekšējās izglītības iestāžu kvalitātes novērtēšanas kontekstā. Taču interviju rezultāti liecina, ka iekšējās izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas procesā nevajadzētu ņemt vērā tikai mācīšanās rezultātu sasniegšanas analīzi.

Interviju rezultāti par „**mācīšanās rezultātu ietekmi uz ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu**”:

- 30,2% respondentu uzskata, ka mācīšanās rezultāti „drīzāk veicinās” ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 28,3% respondentu – „grūti pateikt”;
- 26,4% respondentu – „veicinās” ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu;
- 15,1% respondentu – „viduvēji veicinās” ārējo izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanu.

Izvērtējot respondentu atbildes atkarībā no intervējamo pārstāvēto izglītības iestāžu veida, vispārējās izglītības iestāžu pārstāvji pārsvarā atbildēja „grūti pateikti”, profesionālās izglītības iestāžu pārstāvji – „grūti pateikti” vai „drīzāk jā”; augstākās izglītības iestāžu pārstāvji – „drīzāk jā” vai „jā”. Ņemot vērā šos interviju rezultātus, var secināt, ka augstākās izglītības iestāžu darbiniekiem ir skaidrāka izpratne par mācīšanās rezultātu nozīmi ārējās izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas procesā. Jāuzsver, ka, salīdzinot mācībspēku un administrācijas pārstāvju atbildes, mācībspēki biežāk atbildēja „grūti pateikt”; administrācijas darbinieki sniedza citas atbildes. Interviju rezultāti pierāda, ka augstākās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji ikdienā vairāk saskaras ar ārējās izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas jautājumiem. Interviju rezultāti liecina, ka intervējamiem ir grūti novērtēt akreditācijas ekspertu komisijas darba iespējamo pilnveidi atkarība no izmaiņām izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas metodēs. Turklāt ārējās izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas process ir subjektīvs.

Secinājumi

Izvērtējot pētījuma rezultātus, jāsecina, ka intervija kā datu vākšanas instruments bija piemērots pilnvērtīgu atbilžu iegūšanai. Mutiskās intervijas nodrošināja iespēju vairāk izskaidrot respondentiem jēdzienu „mācīšanās rezultāti”, kas bija pilnībā skaidrs tikai atsevišķiem vispārējās izglītības iestāžu pārstāvjiem, daļai profesionālās izglītības iestāžu pārstāvju un vairumam augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem.

Kā minēts iepriekš, kopumā precīzāka jēdziena „mācīšanās rezultāti” izpratne ir augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem, ko varētu skaidrot ar faktu, ka līdz šim lielā mērā izglītojošais darbs par mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu ir vērsts uz augstākās izglītības sektoru. Sarežģītāk ir nodrošināt profesionālās un augstākās izglītības procesā iesaistīto sociālo partneru informēšanu par mācīšanās rezultātu pieeju. Kā liecina interviju rezultāti ar profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem, augstākajā izglītībā iesaistītajiem nozares profesionāļiem ir jāveic uzdevumi – jāpalīdz attīstīt studentu zināšanas, prasmes un kompetences, – kurus var veiksmīgi īstenot bez labām zināšanām par mācīšanās rezultātu jēdzienu. Centralizētie profesionālās kvalifikācijas eksāmeni profesionālās izglītības programmu noslēgumā nodrošina visu audzēkņu mācību laikā apgūto zināšanu, prasmju un kompetenču mērīšanu, sniedzot informāciju par sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem. Profesionālās izglītības programmas tiek veidotas atbilstoši plānotajiem mācīšanās rezultātiem, pat bez detalizētas izpratnes par mācīšanās rezultātu jēdzienu. Interviju rezultāti liecina, ka profesiju standarti, īpaši nesen pārskatītie, ietver informāciju par profesionālās darbības veikšanai nepieciešamajiem mācīšanās rezultātiem.

Kā norāda interviju rezultāti, var secināt, ka ievērojams izaicinājums ir ieviest mācīšanās rezultātus vispārējā izglītībā, jo pārsvarā šis jēdziens tika saistīts ar skaitliskiem vērtējumiem (atzīmēm). Turklāt, pastāv priekšstats, ka vispārējā izglītība skar tikai skolēnu zināšanas, bet prasmju un kompetenču (īpaši starppriekšmetu) apguve tiek nodrošināta tikai atsevišķās vispārējās izglītības iestādēs. Šos trūkumus daļēji kompensē pieejamās interešu izglītības iespējas, tomēr ne visi skolēni tās izmanto. Kā risinājumu šai problēmai respondenti ierosināja paplašināt valsts izglītības un mācību priekšmetu standartus, kā arī nodrošināt plašāku un pieejamāku metodisko atbalstu skolotājiem.

Kā galvenie šķēršļi mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanai visās izglītības pakāpēs un veidos tika minēti: atbildīgo institūciju īstenotā neprasmīgā un sadrumstalotā politikas ieviešana; kā arī atbilstošu resursu – cilvēku un finanšu resursu – trūkums. Interviju rezultāti parāda, ka galvenās problēmas mācīšanās rezultātu ieviešanā tiek saskatītas nacionālā, nevis izglītības iestāžu līmenī. Piemēram, zināšanu līmenis sabiedrībā kopumā par mācīšanās rezultātiem tika novērtēts kā viduvējs, bet kolēģu zināšanas izglītības iestādē – „drīzāk augstas”. Viena no būtiskākajām problēmām ir respondentu pārliecības trūkums, ka mācīšanās rezultātu pieeja tiešām nodrošinās reālu atbalstu mācību procesam.

Interviju rezultāti liecina, ka vairums respondentu uzskata, ka vismaz daļēji mācīšanās rezultātu pieeja jau tiek lietota, īpaši izglītības satura veidošanā un iepriekšējās izglītības atzīšanā. Saskaņā ar respondentu atbildēm, mācīšanās rezultātu pieejai ir mazāka nozīme mācību/studiju sasniegumu vērtēšanā, kā arī izglītības kvalitātes vērtēšanas procesā.

Veidojot jaunas izglītības vai mācību priekšmetu programmas, visbūtiskākā ir mācībspēku pieredze, kā arī sasniedzamie rezultāti. Ievērojama nozīme ir arī profesiju un/vai izglītības standartiem, jo tie atvieglo plānoto mācīšanās rezultātu formulēšanu. Pētījuma rezultāti liecina, ka respondentiem ir atšķirīgi viedokļi par iespējām iegūt pieredzi no starptautiskiem vai nacionāliem labās prakses piemēriem – daļai respondentu ir būtiski iepazīt citu izglītības iestāžu pieredzi. Interviju

rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem norāda, ka nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra arī ir būtisks atskaites punkts, veidojot studiju programmas.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, skolēni/audzēkņi/studenti pārsvarā ir informēti par pārbaudes darbu kārtību, kā arī kādas sasniegumu vērtēšanas sastāvdaļas veido viņu gala atzīmi. Tomēr skolēnu/audzēkņu/studentu zināšanas par mācīšanās rezultātiem tika novērtētas kā viduvējas. Ņemot vērā pētījuma rezultātus, jāsecina, ka skolēniem/audzēkņiem/studentiem vairāk jāskaidro mācīšanās rezultātu pieeja, lai tie aktīvāk iesaistītos mācību procesā un precīzāk izprastu savas izglītības jēgu un pielietojumu. Pastāv viedoklis, ka profesionālās izglītības iestādēs var veiksmīgāk parādīt mācīšanās rezultātu nozīmi izglītībā, jo mācību nolūks ir praktiski demonstrējams un audzēkņu apgūtās zināšanas, prasmes un kompetences tiek pārbaudītas centralizētajos kvalifikācijas eksāmenos. Mācīšanās rezultātu pieejas izmantošanas pieredzi pilnveido arī profesionālās izglītības iestāžu sadarbība ar darba devējiem, kas iesaistās izglītības satura veidošanā, pilnveidē un īstenošanā.

Pētījuma rezultāti norāda, ka būtu jāveic vairāki soļi, lai varētu mācību procesā vairāk pievērsties mācīšanās rezultātu sasniegšanai, veicinātu individuālu pieeju skolēnam/audzēkņim/studentam un attīstītu radošāku mācību procesu. Piemēram, ir jāsamazina mācībspēku pašreizējā darba slodze, skolēnu/audzēkņu/studentu skaitu uz vienu mācībspēku, jāievieš mācībspēku palīgi, jāveic papildus izglītojošas aktivitātes, kā arī jāpopularizē labās prakses piemēri. Protams, jāņem vērā, ka šādu pasākumu īstenošana ir saistīta ar finanšu mehānismu pārskatīšanu un citiem praktiskiem jautājumiem.

Izvērtējot pētījuma rezultātus, var secināt, ka nepieciešams pilnveidot arī izglītības iestāžu kvalitātes vērtēšanas procesu. Kā liecina interviju rezultāti, iekšējie izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas mehānismi zināmā mērā ir ieviesti visās izglītības iestādēs, turklāt šie mehānismi ietver arī mācīšanās rezultātu pieejas principus. Turpretī ārējie izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas mehānismi – īpaši vispārējā izglītībā, kurā novērtēšana pārsvarā balstās uz skaitlisko vērtējumu analīzi – mācīšanās rezultātu pieeja netiek praktiski izmantota. Piemēram, arī augstākajā izglītībā akreditācijas laikā reti tiek pievērsta uzmanība mācīšanās rezultātu pieejas īstenošanai attiecīgajā izglītības iestādē.

Pētījuma rezultāti par iepriekšējās izglītības un pieredzes atzīšanu parāda, ka vairumā gadījumu tā tiek novērtēta atzinīgi, taču izglītības iestāžu pārstāvji nav šajā jomā ieguvuši ievērojamu pieredzi. Līdz ar to nepieciešams veikt informatīvus pasākumus gan izglītības iestāžu darbiniekiem, gan sabiedrībai kopumā. Iepriekšējās izglītības un pieredzes atzīšanai jābalstās sasniegtajos mācīšanās rezultātos, turklāt iedzīvotājiem, kuri vēlas iesaistīties šajā procesā, jānodrošina vajadzīgā informācija un atbalsts (īpaši savu zināšanu, prasmju un kompetenču identificēšanai).

Pētījumu rezultātu analīze ļauj secināt, ka izglītības sistēma nav viendabīga, tāpēc darbs ar mācīšanās rezultātu ieviešanu un pielietojumu ievērojami atšķiras pa izglītības pakāpēm un veidiem. Turklāt pastāv arī atšķirības vienas izglītības pakāpes un veida izglītības iestādēs. Šīs atšķirības veidojas sadrumstalotas izglītības politikas, vienotas izpratnes trūkuma valsts līmenī, kā arī izglītības iestāžu darbinieku neatbilstošās darba slodzes un laika trūkuma dēļ. Tomēr vairums respondentu atzinīgi novērtēja mācīšanās rezultātu stiprās puses, par ko liecina interviju rezultāti sadaļā „gaidas”.

Šī pētījuma rezultāti un secinājumi sniedz ieskatu par mācīšanās rezultātu nozīmi un lietojumu Latvijas izglītības iestādēs, taču būtu jāveic papildus izpēti un analīze, lai iegūtu pilnvērtīgāku informāciju par tendencēm mācību procesā.

1. pielikums. Aptaujas anketa ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem

Mācīšanās rezultāti ir tas, kas skolēnam/audzēknim/studentam būtu jāzina, jāsaprot vai ko viņam vajadzētu spēt izdarīt, beidzot studijas.

Piemēroto atbildi atzīmēt ar „x”.

1. Ziņas par respondentu

		19-25	26-35	36-55	56-75	75-	
1.1.	Vecums						
1.2.	Dzimums	Sieviete			Vīrietis		
1.3.	Amats	Akadēmiskais personāls		Vispārējais personāls		Students	
1.4.	Augstākās izglītības iestāde	Valsts dibināta			Privātpersonu dibināta		

2. Zināšanas par mācīšanās rezultātiem

		Informācijas pieejamība					
		Slikta	Drīzāk sliktā	Viduvēja	Drīzāk laba	Laba	Grūti pateikt
2.1.	Lūdzu novērtēt un raksturot informācijas pieejamību par mācīšanās rezultātiem.						
2.1.1.	Raksturojiet:						
		Internetā	Publikācijās	Semināros	Tieši sazinoties ar iestādi, kas tos ievieš	No kolēģiem	Cits
2.2.	Kur jūs iegūstat informāciju par mācīšanās rezultātiem?						
		Izglītības darbinieku zināšanu līmenis valstī kopumā					
		Kas ir galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem Latvijas augstākajā izglītībā kopumā? (novērtēt skalā no 1-5, kur 1 apzīmē „nav šķērslis”, bet 5 „nozīmīgs šķērslis”)					
2.3.		1	2	3	4	5	Grūti pateikt
2.3.1.	Augstākās izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem						
2.3.2.	Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem valsts līmenī						

2.3.3.	Informācijas trūkums valsts līmenī						
2.3.4.	Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika valstī						
2.3.5.	Resursu trūkums, lai pievērstos šim jautājumam valsts līmenī						
2.3.6.	Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas						
2.3.7.	Cits nozīmīgs faktors (raksturojiet):						
		Zems	Drīzāk zems	Vidējs	Drīzāk augsts	Augsts	Grūti pateikt
2.4.	Kāds ir vispārējais zināšanu līmenis valstī par mācīšanās rezultātiem?						
	Zināšanu līmenis jūsu augstākās izglītības iestādē						
		Zems	Drīzāk zems	Vidējs	Drīzāk augsts	Augsts	Grūti pateikt
2.5.	Kāds ir kolēģu zināšanu līmenis jūsu augstskolā par mācīšanās rezultātiem?						
2.6.	Kas ir galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem jūsu augstskolā? (novērtēt skalā no 1-5, kur 1 apzīmē „nav šķērslis”, bet 5 „nozīmīgs šķērslis”)						
		1	2	3	4	5	Grūti pateikt
2.6.1.	Augstskolas personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem						
2.6.2.	Vienotas kolēģu izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem						
2.6.3.	Informācijas trūkums						
2.6.4.	Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika jūsu augstskolā						
2.6.5.	Resursu trūkums jūsu augstskolā, lai pievērstos šim jautājumam						
2.6.6.	Augstskolas mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas						
2.6.7.	Cits nozīmīgs faktors (raksturojiet):						

3. Mācīšanās rezultātu lietojums:

Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības sistēmā kopumā							
		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.1.	Vai augstskolu studiju programmu veidošanu, kas ir balstīta skaidri definētos un pamatotos mācīšanās rezultātos, var uzskatīt par izplatītu praksi?						
3.2.	Vai Latvijā jums ir zināmi tādi labās prakses piemēri studiju programmu un virzienu veidošanā, kuru ietvaros studiju process un saturs ir balstīts uz mācīšanās rezultātiem? Aprakstiet šos piemērus!:						
Mācīšanās rezultātu nozīmība pa jomām valstī kopumā							
3.3.	Cik liela nozīme, jūsuprāt, ir mācīšanās rezultātu lietojumam sekojošās jomās valstī kopumā?	Maza	Drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela	Lielā	Grūti pateikt
3.3.1.	izglītības satura veidošanā						
3.3.2.	studentu novērtēšanā						
3.3.3.	kvalitātes vērtēšanas procesā						
3.3.4.	iepriekšējā izglītībā vai profesionālā pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu atzīšanā						
Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības satura veidošanā un īstenošanā (izglītības iestādēs)							
		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.4.	Cik lielā mērā studiju programmu un studiju kursu veidošana jūsu augstskolā ir pakārtota mācīšanās rezultātiem un to sasniegšanai?						
3.5.	Cik nozīmīgi ir tālāk minētie faktori jauna studiju kursa vai programmas izveidei jūsu augstskolā? (novērtēt skalā no 1-5, kur 1 apzīmē „maznozīmīgs”, bet 5 „nozīmīgs”)	1	2	3	4	5	Grūti pateikt
3.5.1.	Citu valstu augstākās izglītības iestāžu pieredze						
3.5.2.	Latvijas augstākās izglītības iestāžu pieredze						
3.5.3.	Mācībspēku pieredze						
3.5.4.	Nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra						
3.5.5.	Mācīšanās rezultāti						
3.5.6.	Profesiju standarti						
3.5.7.	Cits nozīmīgs faktors (raksturojiet):						

		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.6.	Vai studiju programmu un studiju kursu īstenošana ir balstīta uz mācīšanās rezultātiem un ir vērsta uz to sasniegšanu?						
3.6.1.	Raksturojiet:						
		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.7.	Vai studiju programmas ietvaros kolēģi saskaņo studiju kursu saturu?						
3.7.1.	Raksturojiet:						
		Nepilnīgas	Drīzāk nepilnīgas	Viduvējas	Drīzāk pilnīgas	Pilnīgas	Grūti pateikt
3.8.	Cik pilnīgas ir studentu zināšanas un izpratne par mācīšanās rezultātiem?						
3.8.1.	Raksturojiet:						
3.9.	Vai un kur ir iespējams iepazīties ar mācīšanās rezultātiem jūsu augstskolā īstenotai studiju programmai un tās studiju kursiem? Raksturojiet:						
Mācīšanās rezultātu lietojums izglītības satura veidošanā nacionālā līmenī							
		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.10	Cik lielā mērā akadēmiskās izglītības standarta neesamība sarežģī mācīšanās rezultātu formulēšanu?						
3.10.1.	Raksturojiet:						
		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.11.	Cik lielā mērā profesiju standarts atvieglo mācīšanās rezultātu formulēšanu?						
3.11.1.	Raksturojiet:						
Mācīšanās rezultātu lietojums augstskolā studentu sasniegumu vērtēšanā							
		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.12.	Cik lielā mērā mācībspēku veidotie pārbaudes darbi ir balstīti uz mācīšanās rezultātiem?						
3.12.1.	Raksturojiet:						

		Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
3.13.	Cik lielā mērā studenti jūsu augstskolā izprot pārbaudes darbu veidošanas principus?						
3.13.1.	Raksturojiet:						
Mācīšanās rezultātu lietojums iekšējā augstskolas kvalitātes vērtēšanas/pilnveides procesā							
3.14.	Kā jūsu augstskolas iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā tiek kontrolēta studiju kursus iekļauto mācīšanās rezultātu mērķtiecīga sasniegšana?						
3.14.1.	Raksturojiet:						
		Nebūtiski	Drīzāk nebūtiski	Viduvēji	Drīzāk būtiski	Būtiski	Grūti pateikt
3.15.	Cik būtiski ir mācīšanās rezultāti jūsu augstskolas studiju procesa pilnveides nodrošināšanā?						
3.15.1.	Raksturojiet:						
		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.16.	Vai mācīšanās rezultātu definēšana un sasniegšana ir kritērijs iekšējās kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā?						
3.16.1.	Raksturojiet:						
Mācīšanās rezultātu lietojums ārējā augstskolas kvalitātes vērtēšanas procesā							
		Maza	Drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela	Lielā	Grūti pateikt
3.17.	Cik nozīmīgi ir mācīšanās rezultāti pašnovērtējuma ziņojuma izstrādē?						
3.17.1.	Raksturojiet:						
		Mazu	Drīzāk mazu	Vidēju	Drīzāk lielu	Lielu	Grūti pateikt
3.18.	Cik lielu vērību akreditācijas vizītes laikā ekspertu komisijas pievērš mācīšanās rezultātiem?						
3.18.1.	Raksturojiet:						
		Netiek	Drīzāk netiek	Viduvēji	Drīzāk tiek	Tiek	Grūti pateikt
3.19.	Cik plaši ekspertu ziņojumos tiek iztirzāti mācīšanās rezultāti un to sasniegšana?						
3.19.1.	Raksturojiet:						

		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
3.20.	Vai studiju virzienu akreditācijai būtu lielā mērā jābalstās uz mācīšanās rezultātu novērtējumu?						
3.20.1.	Raksturojiet:						
	Mācīšanās rezultātu lietojums iepriekšējās izglītības atzīšanā						
3.21.	Vai un kāda ir jūsu pieredze ar iepriekšējās izglītības atzīšanu? Raksturojiet:						

4. Perspektīvas/gaidas saistībā ar mācīšanās rezultātu lietojumu un informācijas iegūšanu

		Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
4.1.	Vai līdz ar pāreju uz mācīšanās rezultātiem, tiek atbalstīta studenta centrēta pieeja?						
4.2.	Vai līdz ar pāreju uz mācīšanās rezultātiem, tiek sekmēta iespēja piemērot izglītību individuālajām vajadzībām (veicināt „interaktīvu mācīšanos”)?						
4.3.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs labāku studentu izpratni par attiecīgās studiju programmas vai studiju kursa jēgu un nozīmi?						
4.4.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem ietekmēs studentu sasniegumu vērtēšanas metodes?						
4.5.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs salīdzināmāku studentu sasniegumu vērtēšanu?						
4.6.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem mazinās šķēršļus mūžizglītībai?						

4.7.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs dialogu starp ieinteresētajām pusēm no izglītības jomas un no darba tirgus?						
4.8.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem sekmēs iepriekšējās izglītības atzīšanu?						
4.9.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem uzlabos iekšējo augstskolas kvalitātes novērtēšanu?						
4.10.	Vai pāreja uz mācīšanās rezultātiem uzlabos ārējo augstskolas kvalitātes novērtēšanu?						
		Internetā	Publikācijās	Semināros	Tieši sazinoties ar iestādi, kas tos ievieš	No kolēģiem	Cits
4.11.	Kāds būtu vēlāmākais informācijas iegūšanas veids par mācīšanās rezultātiem?						

2. pielikums. Interviju rezultāti

1. Ziņas par respondentu (skaits)

	19-25	26-35	36-55	56-75	75-	Kopā
1.1. Vecums	1	14	30	9	0	54

	Sievietes	Vīrieši
1.2. Dzimums	44	10

	Mācībspēki	Administrācijas pārstāvji
1.3. Amats	26	28

	Augstākās izglītības iestādes	Profesionālās izglītības iestādes	Vispārējās izglītības iestādes
1.4. Pārstāvētās izglītības iestādes veids	7	9	12

2. Zināšanas par mācīšanās rezultātiem

2.1. Informācijas par mācīšanās rezultātiem pieejamība (%)

	Slikta	Drīzāk slikta	Viduvēja	Drīzāk laba	Laba	Grūti pateikt
Augstākās izglītības iestādes (N=14)	0,0	21,4	21,4	35,7	21,4	0,0
Profesionālās izglītības iestādes (N=17)	0,0	0,0	29,4	23,5	41,2	5,9
Vispārējās izglītības iestādes (N=23)	0,0	0,0	26,1	26,1	47,8	0,0
Visi respondenti (N=54)	0,0	5,6	25,9	27,8	38,9	1,9

2.2. Mācīšanās rezultātu informācijas avoti (varēja sniegt vairākas atbildes, biežums)

	Internets	Publikācijas	Semināri	Saziņa ar iestādi, kas tos ievieš	Kolēģi
Augstākās izglītības iestādes (N=14)	14	6	10	4	9
Profesionālās izglītības iestādes (N=17)	14	10	13	6	9
Vispārējās izglītības iestādes (N=23)	21	6	19	8	17
Visi respondenti (N=54)	49	22	42	18	35

2.3. Galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem valsts līmenī (% , N=54)

	Nav šķērslis	Drīzāk nav šķērslis	Vidējā mērā šķērslis	Drīzāk nozīmīgs šķērslis	Nozīmīgs šķērslis	Grūti pateikt
Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem	24,1	33,3	24,1	13,0	5,6	0,0
Vienotas izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem	11,1	11,1	31,5	25,9	20,4	0,0
Informācijas trūkums	35,2	20,4	24,1	13,0	7,4	0,0
Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika	24,1	1,9	16,7	35,2	20,4	1,9
Resursu trūkums	11,1	16,7	20,4	25,9	18,5	7,4
Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas	14,8	27,8	29,6	14,8	7,4	5,6

2.4. Vispārējais zināšanu līmenis valstī par mācīšanās rezultātiem (%)

	Zems	Drīzāk zems	Vidējs	Drīzāk augsts	Augsts	Grūti pateikt
Augstākās izglītības iestādes (N=14)	0,0	50,0	50,0	0,0	0,0	0,0
Profesionālās izglītības iestādes (N=17)	5,9	17,6	47,1	11,8	0,0	17,6
Vispārējās izglītības iestādes (N=23)	0,0	17,4	60,9	21,7	0,0	0,0
Visi respondenti (N=54)	1,9	25,9	53,7	13,0	0,0	5,6

2.5. Izglītības iestādes kolēģu zināšanu līmenis par mācīšanās rezultātiem (%)

	Zems	Drīzāk zems	Vidējs	Drīzāk augsts	Augsts	Grūti pateikt
Augstākās izglītības iestādes (N=14)	0,0	0,0	28,6	57,1	14,3	0,0
Profesionālās izglītības iestādes (N=17)	0,0	0,0	35,3	41,2	23,5	0,0
Vispārējās izglītības iestādes (N=23)	0,0	4,3	8,7	56,5	30,4	0,0
Visi respondenti (N=54)	0,0	1,9	22,2	51,9	24,1	0,0

2.6. Galvenie šķēršļi darbā ar mācīšanās rezultātiem izglītības iestādē (% , N=54)

	Nav šķērslis	Drīzāk nav šķērslis	Vidējā mērā šķērslis	Drīzāk nozīmīgs šķērslis	Nozīmīgs šķērslis	Grūti pateikt
Izglītības iestāžu personāla zināšanu trūkums par mācīšanās rezultātiem	46,3	35,2	14,8	1,9	1,9	0,0
Vienotas kolēģu izpratnes trūkums par mācīšanās rezultātiem	35,2	27,8	25,9	9,3	1,9	0,0
Informācijas trūkums	55,6	29,6	11,1	3,7	0,0	0,0
Nepārskatāma (sadrumstalota) mācīšanās rezultātu ieviešanas politika	44,4	29,6	14,8	7,4	1,9	1,9
Resursu trūkums	29,6	27,8	16,7	22,2	3,7	0,0
Mācībspēku nevēlēšanās pieņemt pārmaiņas	44,4	22,2	18,5	9,3	3,7	1,9

3. Mācīšanās rezultātu lietojums

3.1. Vai ir izplatīta prakse Latvijā veidot izglītības programmas, balstoties uz skaidri definētiem un pamatotiem mācīšanās rezultātiem (% , N=54)

	Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
Visi respondenti	1,9	18,5	18,5	33,3	18,5	9,3

3.3. Mācīšanās rezultātu nozīmība pa jomām valstī kopumā (% , N=54)

	Maza	Drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela	Liela	Grūti pateikt
Izglītības satura veidošanā	3,7	5,6	16,7	25,9	46,3	1,9
Skolēnu/audzēkņu/studentu mācību/studiju sasniegumu vērtēšanā	1,9	5,6	31,5	40,7	18,5	1,9
Izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas procesā	1,9	5,6	18,5	42,6	25,9	5,6
Iepriekšējā izglītībā vai profesionālā pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu atzīšanā	5,6	11,1	16,7	31,5	29,6	5,6

3.4. Izglītības programmu un mācību priekšmetu / studiju kursu veidošana atbilstoši mācīšanās rezultātiem un to sasniegšana izglītības iestādēs (%)

	Mazā mērā	Drīzāk mazā mērā	Vidējā mērā	Drīzāk lielā mērā	Lielā mērā	Grūti pateikt
Augstākās izglītības iestādes (N=14)	0,0	14,3	14,3	35,7	35,7	0,0
Profesionālās izglītības iestādes (N=17)	17,6	35,3	11,8	17,6	17,6	0,0
Vispārējās izglītības iestādes (N=23)	34,8	26,1	13,0	13,0	8,7	4,3
Visi respondenti (N=54)	0,0	5,6	20,4	25,9	44,4	3,7

3.5. Dažādu faktoru nozīme jaunu izglītības programmu vai mācību priekšmetu / studiju kursu veidošanā izglītības iestādēs (%)

	Maza	Drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela	Liela	Grūti pateikt
Citu valstu vispārējās izglītības iestāžu pieredze (visi respondenti, N=54)	20,4	25,9	13,0	20,4	18,5	1,9
Latvijas izglītības iestāžu pieredze (visi respondenti, N=54)	5,6	9,3	22,2	38,9	22,2	1,9
Mācībspēku pieredze (visi respondenti, N=54)	0,0	1,9	1,9	44,4	50,0	1,9
Nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra (visi respondenti, N=54)	13,0	7,4	11,1	14,8	29,6	24,1
Mācīšanās rezultāti (visi respondenti, N=53)	1,9	0,0	18,9	24,5	50,9	3,8
Valsts izglītības standarti un mācību priekšmetu standarti (vispārējās, profesionālās izglītības iestādes un koledžas, N=44)	0,0	0,0	0,0	36,4	61,4	2,3
Profesiju standarti (profesionālās un augstākās izglītības iestādes, N=31)	0,0	0,0	6,5	19,4	74,2	0,0

3.6. Izglītības programmu un mācību priekšmetu / studiju kursu īstenošanas balstīšana uz mācīšanās rezultātiem un to sasniegšanu (%)

	Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=54)	0,0	3,7	11,1	35,2	50,0	0,0

3.7. Izglītības satura savstarpējo saskaņošanu izglītības programmas ietvaros (%)

	Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=54)	0,0	3,7	25,9	31,5	37,0	1,9

3.8. Skolēnu/audzēkņu/studentu zināšanas un izpratne par mācīšanās rezultātiem (%)

	Nepilnīgas	Drīzāk nepilnīgas	Viduvējas	Drīzāk pilnīgas	Pilnīgas	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=53)	3,8	7,5	54,7	28,3	5,7	0,0

3.10. Akadēmiskās izglītības standarta trūkuma negatīvā ietekme uz mācīšanās rezultātu izveidi (%)

	Mazā mērā	Drīzāk mazā mērā	Vidējā mērā	Drīzāk lielā mērā	Lielā mērā	Grūti pateikt
Augstākās izglītības iestādes (N=10)	30,0	20,0	30,0	0,0	0,0	20,0

3.11. Profesiju standarta pozitīvā ietekme uz mācīšanās rezultātu formulēšanu (%)

	Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
Augstākās un profesionālās izglītības iestādes (N=31)	0,0	3,2	16,1	19,4	51,6	9,7

3.12. Mācībspēku veidoto pārbaudes darbu balstīšana uz mācīšanās rezultātiem (%)

	Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=54)	0,0	1,9	16,7	42,6	38,9	0,0

3.13. Skolēnu/audzēkņu/studentu izpratne par pārbaudes darbu veidošanas principiem (%)

	Mazā	Drīzāk mazā	Vidējā	Drīzāk lielā	Lielā	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=54)	0,0	9,3	38,9	37,0	13,0	1,9

3.15. Mācīšanās rezultātu nozīme izglītības iestādes studiju/mācību procesa pilnveidē (%)

	Nebūtiski	Drīzāk nebūtiski	Viduvēji	Drīzāk būtiski	Būtiski	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=53)	0,0	1,9	9,4	28,3	58,5	1,9

3.16. Mācīšanās rezultātu definēšana un sasniegšana kā kritērijs iekšējā izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanas un pilnveides procesā (%)

	Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=52)	0,0	0,0	5,8	32,7	55,8	5,8

3.17. Mācīšanās rezultātu nozīmīgums pašnovērtējuma ziņojuma izstrādē (%)

	Maza	Drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela	Liela	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=53)	0,0	1,9	3,8	28,3	52,8	13,2

3.18. Mācīšanās rezultātu nozīme ekspertu komisijas akreditācijas vizītes laikā (%)

	Maza	Drīzāk maza	Vidēja	Drīzāk liela	Liela	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=53)	3,8	3,8	9,4	24,5	30,2	28,3

3.19. Mācīšanās rezultātu un to sasniegšanas aspektu iekļaušana ekspertu ziņojumos (%)

	Netiek	Drīzāk netiek	Viduvēji	Drīzāk tiek	Tiek	Grūti pateikt
Visi respondenti (N=52)	3,8	9,6	9,6	17,3	30,8	28,8

3.20. Nepieciešamība balstīt izglītības akreditācijas procesu uz mācīšanās rezultātu novērtējumu (%)

	Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
Augstākās izglītības iestādes (N=14)	0,0	0,0	14,3	28,6	50,0	7,1
Profesionālās izglītības iestādes (N=17)	0,0	5,9	0,0	47,1	35,3	11,8
Vispārējās izglītības iestādes (N=22)	9,1	0,0	4,5	31,8	31,8	22,7
Visi respondenti (N=53)	7,5	1,9	15,1	35,8	35,8	3,8

4. Gaidas saistībā ar mācīšanās rezultātu lietojumu un informācijas iegūšanu

Respondentu gaidas par dažādiem aspektiem saistībā ar mācīšanās rezultātu ieviešanu (%)						
	Nē	Drīzāk nē	Viduvēji	Drīzāk jā	Jā	Grūti pateikt
4.1. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem atbalsts skolēna/audzēkņa/studenta centrētai pieejai (N=53)	3,8	1,9	5,7	35,8	37,7	15,1
4.2. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem atbalsts iespējai piemērot izglītību individuālajām vajadzībām (N=53)	1,9	7,5	15,1	39,6	30,2	5,7
4.3. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem atbalsts skolēnu/audzēkņu/studentu izpratnes veicināšanai par izglītības programmas vai mācību priekšmeta / studiju kursa jēgu un nozīmi (N=53)	0,0	1,9	7,5	32,1	47,2	11,3
4.4. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem atbalsts mācību/studiju sasniegumu vērtēšanai (N=52)	1,9	1,9	11,5	34,6	40,4	9,6
4.5. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem atbalsts salīdzināmākai skolēnu/audzēkņu/studentu sasniegumu vērtēšanai (N=53)	1,9	9,4	9,4	15,1	22,6	41,5
4.6. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem spēja mazināt šķēršļus mūžizglītībai (augstskolas un koledžas, N=16)	0,0	12,5	12,5	12,5	56,3	6,3
4.7. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem atbalsts dialogam starp ieinteresētajām pusēm no izglītības un darba tirgus (augstskolas un koledžas, N=16)	0,0	0,0	18,8	37,5	43,8	0,0
4.8. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem atbalsts iepriekšējās izglītības atzīšanai (augstākās un profesionālās izglītības iestādes, N=31)	3,2	3,2	12,9	35,5	35,5	9,7
4.9. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem atbalsts iekšējai izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanai (N=53)	3,8	5,7	3,8	34,0	34,0	18,9
4.10. Pārejas uz mācīšanās rezultātiem atbalsts ārējai izglītības iestādes kvalitātes novērtēšanai (N=53)	0,0	0,0	15,1	30,2	26,4	28,3

4.11. Vēlamie informācijas avoti par mācīšanās rezultātiem (varēja sniegt vairākas atbildes, biežums)

	Internets	Publikācijas	Semināri	Saziņa ar iestādi, kas tos ievieš	Kolēģi
Augstākās izglītības iestādes (N=14)	13	10	13	7	5
Profesionālās izglītības iestādes (N=17)	13	6	14	3	8
Vispārējās izglītības iestādes (N=22)	17	9	14	9	10
Visi respondenti (N=53)	43	25	41	19	23